

SZÉKELY ISTVÁN GERGŐ – TORÓ TIBOR*

Az RMDSZ és a romániai magyarok a 2024. júniusi választásokon**

The DAHR at the 2024 elections to the European Parliament

ABSTRACT: In this article we analyze the results obtained by the largest party of the Hungarian minority of Romania (the Democratic Alliance of Hungarians in Romania – DAHR) at the 2024 elections to the European Parliament and to the county councils. We also perform a content analysis of some of the most important Facebook accounts belonging to DAHR and its prominent politicians for a one-year period preceding the elections. We argue that the quite remarkable success of DAHR (which came against the background of a negative demographic trend and electoral downturn at previous elections) was due primarily to the new campaign style, fashioned along the lines of the communication style of Hungary's governing party, Fidesz, consisting of a very strong national identity campaign interwoven with the showcasing of images of the “enemy” – the “anti-Hungarian” Romanian radical right – and a pronounced Euroskeptical content.

KEYWORDS: Hungarians of Romania, RMDSZ/UDMR/DAHR, 2024 elections, Facebook, populist radical right

I. Bevezetés

Ebben a tanulmányban a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (a továbbiakban: RMDSZ) politikai kommunikációját és választási teljesítményét elemezzük a 2024-es európai parlamenti és helyhatósági választások kontextusában. Elemzésünkben először néhány fontosabb politikai folyamatot és fejleményt érintünk,

* Székely István Gergő politológus a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet munkatársa. E-mail: istvanszekely@yahoo.com, ORCID: 0009-0000-9468-595X;

Toró Tibor politológus, a kolozsvári Sapientia EMTE Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Tanulmányok Tanszék docense. E-mail: torotibor@sapientia.ro, ORCID: 0000-0003-4920-7777

** A tanulmány egy korábbi változata megjelent román nyelven: Székely István Gergő – Toró Tibor: UDMR și maghiarii din România la alegerile din iunie 2024. In: Radu Carp – Cristina Matiuța (szerk.) *Alegerile Europene din România 2024. Clivaje, coaliții, consecințe*. Iași: Institutul European, 2024. 69–101.

amely az elmúlt néhány évben Erdélyben és Magyarországon végbement, különös tekintettel az RMDSZ ideológiai átalakulására. Ezt követően a 2024 nyarán megrendezett választások közvetlen politikai kontextusával foglalkozunk, amelyet olyan események határoznak meg, mint az RMDSZ távozása a kormányból 2023-ban, illetve a választások összevonása a 2024-es szuper-választási évben. Ezután elemezzük az RMDSZ Facebook-kommunikációját a választási kampányidőszakban, és megvizsgáljuk az RMDSZ által elért eredményeket az európai parlamenti (EP) választáson, összehasonlítva azokat egyrészt az ezzel egyidőben rendezett megyei tanácsosi választás, másrészt a 2019-es európai parlamenti választás eredményeivel.

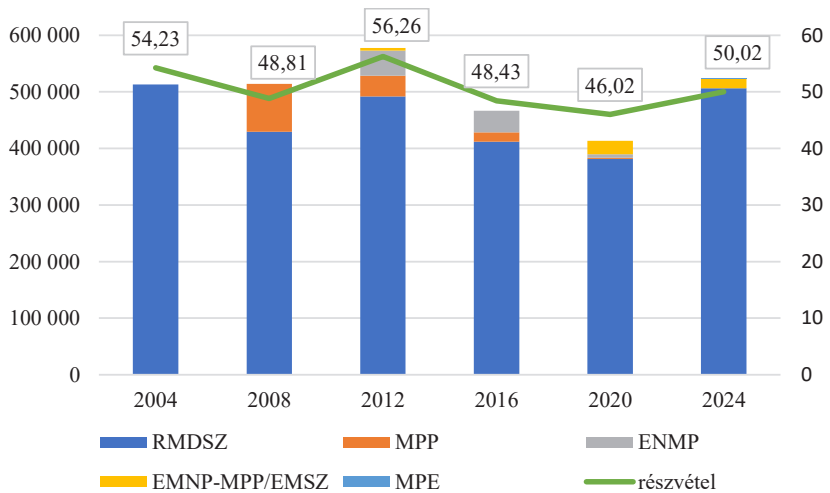
II. A 2024-es Európai Parlamenti választások kontextusa: a szuper-választási év

Miután az RMDSZ-ből 2003-ban kivált a Tőkés László által vezetett, hangsúlyosabban nemzeti-konzervatív szárny, az erdélyi magyar politizálást nagyjából egy évtizeden keresztül az ún. „magyar-magyar verseny” időszaka határozta meg. Ebben a periódusban a Magyar Polgári Párt (MPP), majd később az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) is releváns politikai szereplővé vált, nem utolsósorban azért is, mert a Fidesz és az RMDSZ közötti viszony feszült volt, ezért a Magyarországon 2010-ben kétharmaddal hatalomra jutó jobboldali pártszövetség az RMDSZ riválisainak támogatásával próbált meg nemzetpolitikai fordulatot elérni Erdélyben.¹

Ez a helyzet azonban 2014 után fokozatosan megváltozott. Egyrészt az RMDSZ – a 2011-ben megválasztott új elnök, Kelemen Hunor vezetésével – kibékült a Fideszsel, feladva a Markó Béla elnöksége alatt követett ún. „egyenlő közelség” doktrínáját a magyarországi politikai pártok irányában.² Másrészt, és nyilván nem függetlenül az előzőtől, a két kisebb magyar párt kezdte elveszíteni jelentőségét, és hamarosan „pacifikálta” őket az immár stratégiai szövetséggé összeforrott Fidesz–RMDSZ páros. Így a 2012-es parlamenti, illetve a 2014-es elnökválasztás óta az RMDSZ-nek nem kellett más magyar pártokkal megmérkőznie országos választásokon, és bár helyi szinten továbbra is megmaradt a verseny, ez gyakorlatilag a tömbmagyar területekre szorult vissza.

¹ Székely, István Gergő: *Dynamics of Party Politics, Electoral Competition and Cooperation within the Hungarian Minorities of Romania, Serbia and Slovakia*. PhD Dissertation. Budapest: Central European University, 2014.

² Lásd: Kiss, Tamás – Toró, Tibor – Székely, István Gergő: Unequal Accommodation: An Institutional Analysis of Ethnic Claim Making and Bargaining. In: Kiss, Tamás – Székely, István Gergő – Toró, Tibor – Bárdi, Nándor – Horváth, István (eds.): *Unequal Accommodation of Minority Rights: Hungarians in Transylvania*. Cham, CH: Palgrave Macmillan, 2018. 71–165.

1. ábra. A magyar szavazatok száma és megoszlása a helyhatósági választásokon, 2004–2024

Az RMDSZ-nek tehát helyi szinten is sikerült megszilárdítania pozícióit: a magyar szavazatok egyre nagyobb hányadát tudta megszerezni (lásd 1. ábra), illetve a helyi önkormányzatokban is visszaerősödött (ahogyan azt az 1. táblázatban közölt eredmények is tükrözik), ellenfelei pedig csak néhány „végvárban” őriztek meg számottevő támogatottságot, és egyfajta „biztonsági szelep” szerepet töltenek be azokon a magyar dominanciájú településeken, ahol az RMDSZ helyi szervezete valamilyen okból kifolyólag bakot lő, és emiatt sérülékennyé válik a helyi választásokon.

1. táblázat

Az RMDSZ és magyar riválisai által megszerzett mandátumok száma a helyhatósági választásokon

		2004	2008	2012*	2016	2020	2024
RMDSZ	Polgármesterek	186	184	203	195	199	200
	Helyi tanácsosok	2481	2196	2261	2284	2361	2526
MPP, EMNP, EMSZ,	Polgármesterek		11	9	15	10	5
MPE ¹ összesítve	Helyi tanácsosok		488	494	398	312	198

* Az RMDSZ polgármestereinek száma 2012-ben annak köszönhetően ugrott meg, hogy Románia áttért az egyfordulós polgármesterválasztásra

Megállapítható tehát, hogy az RMDSZ-nek nagyjából a 2016-os választási esztendőre sikerült túllépnie a magyar közösségen belüli riválisok megjelenése okozta válságon. Ennek ellenére az elmúlt néhány választási ciklus tendenciái nem tűntek kedvezőnek a magyar etnopolitikai mobilizáció szempontjából. A negatív demográfiai

folyamatok (elvándorlás, a magyar választóközönség elöregedése, térvészítés a szóróványban) mellett több más szempontot is ki kell emelni ezzel kapcsolatban. Az első az, hogy 2008 óta a magyar etnikumú választók mobilizációja rendszeresen elmaradt az országos átlagtól.³ Másodszor, miközben a román diaszpóra egyre inkább bekapcsolódott a romániai politikai folyamatokba, az RMDSZ-nek nem sikerült kapcsolatot létesítenie az elmúlt évtizedekben az országot elhagyó magyar etnikumúakkal, noha e több százazres kategória jelentős része Magyarországon él.⁴ Ezek következtében a 2020-as évekre kezdett úgy tűnni, hogy az RMDSZ sikerének kulcsa egyre inkább az alacsony országos választási részvétel. Sőt, a magas országos részvételre a magyar politikai elitek komoly fenyegetésként kezdtek tekinteni.

Ezen hosszabb távú tendenciák, valamint a 2024-es szuper-választási év sajátos politikai kontextusa miatt az esztendő során esedékes négy választás közül az RMDSZ számára a legnagyobb kihívást az európai parlamenti választás jelentette. Az európai parlamenti választások tétje általában alacsony, mivel a választók kevésbé érdeklődnek a távoli európai politikai színtér iránt. Ez egyrészt az ellenzéki, másrészt a kisebb pártoknak szokott kedvezni, mivel kihasználhatják az alacsony részvételi arányt és a kormánypártokkal szembeni elégedetlenséget. Ezek miatt Reif és Schmitt egy klasszikussá vált tanulmányban az európai választásokat *másodrendűnek* minősítette (*second order election*).⁵ Ennek a mintázatnak eleinte Románia is megfelelt, 2007-ben és 2009-ben 30% alatti részvételi arányt regisztráltak az EP választásokon, és ez volt az egyik kulcsfontosságú tényező, amely lehetővé tette, hogy a magyar politikai szereplők az etnikai részarányt látványosan meghaladó, közel 9%-os eredményt érjenek el ezeken a választásokon. (A másik kulcstényező az volt, hogy a kisebbségi választók az átlagosnál pozitívabban viszonyultak az EU-hoz, egyebek mellett a kisebbségek státusának rendezését is várva a csatlakozástól – mint utólag kiderült, igen naiv módon.)

2024 elején viszont már úgy tűnt, hogy az EP-választás sokkal kevesebb jóval kecsegtet az RMDSZ számára. Az EP-választásnak a választási ütemtervben való

³ Kiss, Tamás – Barna, Gergő – Székely, István Gergő: Factors Affecting Turnout among Ethnic Minority Voters: The Case of Hungarians in Transylvania. *Intersections – East European Journal of Society and Politics* 3(4), 2017. 87–119. <https://doi.org/10.17356/ieejsp.v3i4.392>

⁴ Mivel a Magyarországra áttelepült erdélyi magyarok mondhatni teljes mértékben integrálódtak új hazájukba, java részük politikailag is „maga mögött hagyta” szülőföldjét, és politikai aktivitása is teljes mértékben új hazájára tevődött át. Ezen túlmenően, számos áttelepült személy romániai személyazonossági okmányai lejártak, hiszen nem volt nyomós okuk megújítani azokat. Nem gondoljuk tehát, hogy akár elvárható lenne az, hogy az áttelepült erdélyi magyarok százazres vagy akár tízezres nagyságrendben vegyenek részt a romániai választásokon. Ettől függetlenül a Magyarországra költözött erdélyiek potenciális tartalékot jelenthetnek az RMDSZ számára, ha rendkívüli mértékű választási mobilizációra lenne szükség, és e potenciális választói csoport megszólítására az RMDSZ mindeddig kevés energiát fordított.

⁵ Reif, Karlheinz – Schmitt, Hermann: Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results. *European Journal of Political Research* 8 (1), 1980. 3–44. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>

elhelyezkedése miatt (ez volt az első választás a sorban), valamint annak a ténynek a következtében, hogy a parlamenti vagy a helyi választásokkal ellentétben itt reális esély van a képviselőteljes elvesztésére (mivel nincs alternatív választási küszöb, mint a parlamenti választásokon), az RMDSZ számára a tét óriási volt. Egy 5% alatti eredmény, ami az országos szintű magas részvételi arányt tekintve nagyon is elképzelhetőnek tűnt, mély szervezeti válságba taszíthatta volna az RMDSZ-t, még Kelemen Hunor pártelnöki pozícióját is megingathatta volna, és a magyar választók körében potenciális politikai letargiát kiváltva, veszélybe sodorhatta volna a mozgósítást a későbbi választásokon, elsősorban a decemberben esedékes parlamenti megmérettetésén.

Az európai és a helyhatósági választások összevonása pedig arra utalt, hogy a román pártok intenzív mozgósításra készülnek. Romániában a helyhatósági választások egyáltalán nem számítanak *másodrendű* választásoknak, hanem sokkal inkább *barométer*-választásnak tekinthetők, melyeknek funkciója az, hogy a nagyjából fél évvel később sorra kerülő parlamenti vagy elnökválasztások előtt⁶ jelzik a választóközönségen belüli folyamatok irányát a politikusok és a választók számára egyaránt, és ezáltal lehetőséget nyújtanak a pártoknak stratégiájuk kalibrálására.⁷ Ráadásul, mivel a választókhöz ez a szint áll a legközelebb, és a helyi költségvetések nagyságrendje is jelentősen megnőtt az ország EU-s csatlakozása óta,⁸ a helyhatósági választásokon 2008 óta rendre magasabb részvétel született, mint a nagyjából fél évvel később szervezett parlamenti választásokon.

2024-ben az is várható volt, hogy a két nagy *mainstream* párt (a Szociáldemokraták /PSD/ és a Nemzeti Liberálisok /PNL/) kénytelenek lesznek intenzíven mozgósítani saját választóikat, hogy ellensúlyozzák a szélsőjobboldal, elsősorban a Románok Egységéért Szövetség (AUR) felemelkedését. A magasnak ígérkező részvétel tehát hozzáadódott az imént tárgyalt egyéb olyan tényezőkhöz, amelyek miatt úgy tűnt, hogy az RMDSZ számára kedvezőtlen, sőt veszélyes lehet a politikai kontextus.

A különböző típusú választások összevonása azonban az RMDSZ számára előnyöket is tartogathatott. Egyrészt az RMDSZ (a hasonló méretű román pártokkal

⁶ 1996 óta Romániában a helyhatósági választásokat júniusban rendezték, a parlamenti és elnökválasztásokat pedig novemberben-decemberben. Kivétel a 2020-as év, amikor a Covid-19 járvány miatt a helyhatósági választást szeptember végére halasztották – ez azonban nemhogy gyengítette a barométer-funkciót, hanem éppenséggel tovább erősítette azt.

⁷ Dragoman, Dragos – Zamfira, Andreea: 2016 Romanian Regional Elections Report. *Regional and Federal Studies* 28(3), 2018. 395–408. <https://doi.org/10.1080/13597566.2018.1450245>. Lásd még: Székely, István Gergő: The 2020 County Elections in Romania: More Nationalization, Less Regionalization. *Regional & Federal Studies* 33(4), 2022. 555–567. <https://doi.org/10.1080/13597566.2022.2152441>

⁸ 2004 és 2020 között a helyi és megyei önkormányzatok költségvetésének összege 0,93 milliárd euróról 2,62 milliárdra nőtt, ez 2004-es reálértéken is meghaladja a 2 milliárdot. (Székely, 2023.)

ellentétben) jelentős számú polgármesterrel rendelkezik, ami Romániában a mozgósítás szempontjából komoly előny (bár problémát jelenthetett volna, hogy sok, szinte kizárólag magyarok által lakott településen a helyhatósági választások téje nagyon alacsony, hiszen csak az RMDSZ állít polgármesterjelöltet és tanácsosi listát, vagy ha vannak is ellenfelek, azok gyengék (az „ellenzék” korábban tárgyalatérvesztése következtében). Másrészt az összevonás kettős kampánystratégia alkalmazását tette lehetővé: a polgármesterek hangsúlyozhatták a már megvalósult vagy legalábbis megkezdett helyi beruházásokat, míg az EP-választásokra egységes, egész Erdélyre kiterjedő kampánydiskurzussal lehetett fellépni. Így valamennyire kompenzálni lehetett azt a hátrányt, amelyet az okozott, hogy az RMDSZ 2023 nyarán kikerült a kormányból,⁹ ami miatt a kampányt nem lehetett a kormányzás eredményeire kifuttatni.

III. Az RMDSZ ideológiájának és stratégiájának változása az elmúlt évtizedben

A 2014 után kibontakozó Fidesz–RMDSZ közeledés nem csupán a magyar közönségen belüli riválisok meggyengülését vagy „pacifikálását” hozta, hanem a legnagyobb erdélyi magyar párt fokozatos jobbra tolódását is eredményezte. Azon túlmenően, hogy megemlíti programjának alapelvei között a „keresztény és humanista értékrendet”,¹⁰ az RMDSZ sokáig igyekezte elkerülni valamely politikai ideológia kizárólagos felvállalását, és formálisan ma is működik keretei között néhány platform, amelyek funkciója eredetileg az volt, hogy az ideológiai sokszínűséget jelenítsék meg. Az RMDSZ ezáltal azt kívánta közvetíteni, hogy világnézeti irányultságra való tekintet nélkül képviseli az erdélyi magyarokat és nyitott a román pártokkal való együttműködésre, azok ideológiai pozíciójától függetlenül (a szélsőségeket leszámítva). Utóbbi vonatkozásban az sem gyengítette az RMDSZ koalíciós potenciálját az ideológiailag máshova sorolható romániai pártok

⁹ Kelemen Hunor 2024 májusában egy lakossági fórumon úgy fogalmazott, hogy a koalíciós partnerek Orbán Viktor 2022-es tuskányosi kijelentéseit használták fel ürügyül az RMDSZ el-távolítására a kormányból, mivel az RMDSZ Iohannis államfő felszólítása ellenére sem határolódott el a magyar miniszterelnöktől („leltek a lépcsőn, nem akartunk elmenni”, illetve „az elnök kiadta az ukázt, hogy bennünket nyomjanak ki”). Kelemen kijelentései meghallgathatók itt: <https://www.youtube.com/watch?v=a7i7tpVKII> (2:17:10 – 2:22:05 között). Orbán Viktor Tuskányoson a migráció kapcsán „egy új, kevert összetételű európai jövő[ről]” és „egy új, kevert, muszlimizált Európá[ról]” beszélt. A beszéd szövege elolvasható itt: <https://2015–2022.miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-a-xxviii-balvanyosi-nyari-szabadegetem-es-diaktorban/> (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

¹⁰ Lásd az RMDSZ programját (2017). <https://rmdsz.ro/upload/dokumentumok/RMDSZProgram2017.pdf> (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

irányában, hogy az Európai Néppárthoz való tartozása alapján egy jobboldali konzervatív pártnak tekinthető.

A Fidesszel való kibékülés után azonban az RMDSZ politikai diskurzusában egyre nagyobb teret kezdtek kapni a jobboldali konzervatív értékek. 2017-ben a *Koalíció a családért* nevű, egyházközei és konzervatív szereplőkből álló csoportosulás népszavazást kezdeményezett arról, hogy a családot a román alkotmányban „egy férfi és egy nő közötti” kötelékként határozzák meg. Bár a koalícióban a román szélsőjobbhoz és az ortodox egyházhoz köthető szereplők is szép számmal jelen voltak, az RMDSZ képviselőinek és szenátorainak többsége megszavazta az alkotmánymódosító javaslatot a parlamentben.¹¹ Kelemen Hunor később arra buzdította az RMDSZ szavazóit, hogy vegyenek részt a népszavazáson, és szavazzanak „lelkiismeretük szerint”. Ez viszont valójában az újradefiniálási törekvés közvetett támogatását jelentette, hiszen a népszavazás sikere teljes mértékben azon múlott, hogy eléri-e az érvényességhez szükséges részvételi küszöböt (és nem az ellenző szavazatok arányán, hiszen az még a liberálisabb szavazóktól is nehezen volt várható, hogy nemmel szavazzanak). Kelemen szóbeli megnyilvánulása ellenére az RMDSZ végül a mobilizációba nem állt bele, amit az is bizonyít, hogy a részvételi arány Hargita és Kovászna megyében volt a legalacsonyabb (11,12%, illetve 8,5%).

Néhány évvel később az RMDSZ-t már kezdeményezőként látjuk viszont egy hasonlóképpen vitatott törvénytervezet kapcsán. A Fidesz politikájától inspirálva¹² az RMDSZ néhány képviselője 2022-ben a gyermekjogi törvény módosítását kezdeményezte, hogy „védekezzenek” a „hagyományos értékeket és a keresztény családot veszélyeztető ideológiák” ellen. A tervezet egyebek mellett arról rendelkezett, hogy a nemi hovatartozást már születéskor a gyermek identitásának elemei közé kell sorolni, és hogy a szülőknek joguk legyen kivonni gyermekeiket az iskolai szexuális nevelés órákról.¹³ Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a törvénytervezet

¹¹ Cine sunt cei 22 de deputați care s-au opus redefinirii familiei. Digi24.ro, 2017 május 9. <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/cine-sunt-cei-22-de-deputati-care-s-au-opus-redefinirii-familiei-720598>; Roșca, Iulia: Inițiativa cetățenească de redefinire a familiei în Constituție a fost adoptată de Senat – doar senatorii USR au votat împotriva / Urmează referendumul din 7 octombrie. Hotnews.ro, 2018 szeptember 11. <https://hotnews.ro/initiativa-cetatenasca-de-redefinire-a-familiei-n-constitutie-a-fost-adoptata-de-senat-doar-senatorii-usr-au-votat-mpotri-va-urmeaza-referendumul-din-7-octombrie-360382> (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

¹² A magyarországi LMBTQ-ellenes törvényhozás és diskurzus alakulásáról lásd Gera, 2023.

¹³ L131/2022 – Törvényjavaslat a gyermekek jogainak védelméről és előmozdításáról szóló 272/2004. sz. törvény módosítására és kiegészítésére. A törvényjavaslatot a Szenátus hallgatlagosan elfogadta, de a Képviselőházban nem jutott át a bizottsági szakaszon. Lásd: https://senat.ro/legis/lista.aspx?nr_cls=b32&an_cls=2022#ListaDocumente Lásd még: Cseke Péter: Hallgatlagosan elfogadta a szenátus a szexuális kisebbségeket megbélyegző tervezetet. *Transtelex.ro*, 2022. április 28. <https://transtelex.ro/kozelet/2022/04/28/hallgatlagosan-elfogadta-a-szenatus-a-szexualis-kisebbségeket-megbelyegzo-tervezetet> (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

hét kezdeményezője közül kettő valójában a két kisebb magyar párt (az EMNP és az MPP) képviselője volt, akik az RMDSZ listáján jutottak be a parlamentbe, és egy ilyen törvény kezdeményezésének szándékát az EMNP már 2021 nyarán bejelentette.¹⁴ Ettől függetlenül az RMDSZ nem tudta vagy nem akarta megakadályozni a tervezet iktatását, sőt, néhány saját képviselője is a nevét adta ahhoz. Tény, hogy az RMDSZ vezetése a családra vonatkozó népszavazás idején még megosztott volt ebben és az ehhez kapcsolódó kérdésekben, több politikus is úgy nyilatkozott, hogy a referendum manipulatív, kirekesztő és káros. Azonban azt is megállapíthatjuk, hogy nagyjából ekkor (2018-ban) fordult elő utoljára, hogy vezető RMDSZ-es politikus a konzervatív állásponttól eltérő véleményt vállaljon fel a nyilvánosságban családjogi kérdésben.¹⁵ Az azóta eltelt időszakban pedig Kelemen Hunor többször is síkra szállt a hagyományos család mellett, legutóbb 2024 szeptemberében.¹⁶

A diszkurzív változásokban az erdélyi médiatér megváltozása is közrejátszott. A romániai magyarok által fogyasztott médiatermékek jelentős részét immár a Fidesz ellenőrzi (egyrészt a magyarországi állami média, másrészt az Erdélyi Média-tér Egyesület révén felépített erdélyi médiabirodalom), így a kisebbségi választók politikai napirendjét és attitűdjeit is egyre inkább a magyarországi kormánypárt diskurzusa alakítja.¹⁷ Ennek következtében az elmúlt időben egyre nyilvánvalóbbá váltak a romániai országos közvélemény és az erdélyi magyarok attitűdstruktúrája közötti eltérések, elsősorban azokban a témákban, amelyek Orbán Viktor kommunikációjában kiemelt jelentőséggel bírnak.

A románok és a magyarok közötti szemléletbeli eltérésnek az első jelei a migráció kérdésében mutatkoztak meg. A menekültekkel vagy bevándorlókkal kapcsolatos attitűdökre rákérdező közvélemény-kutatások azt tárták fel, hogy a magyar közösségben jóval nagyobb az idegengyűlölet, mint a románok körében, és a magyarok politikailag is mozgósíthatóak ebben a kérdésben.¹⁸

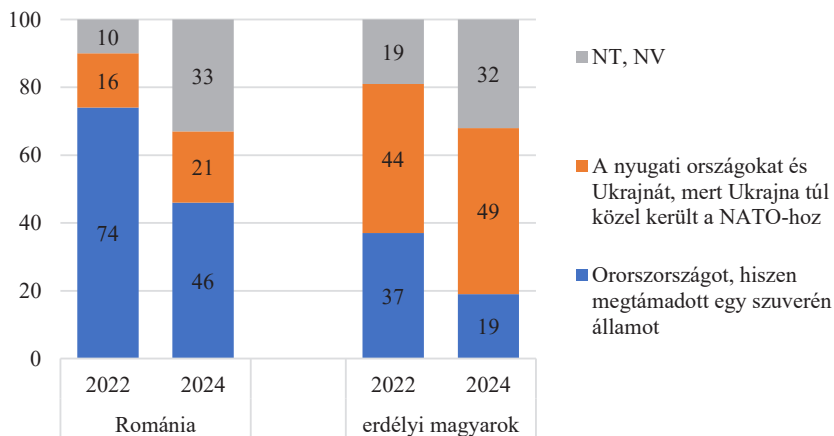
¹⁴ Romániába importálná az LMBTQ-törvényt az RMDSZ képviselője. *Szabad Európa*, 2021. július 26. <https://www.szabadeuropa.hu/a/romaniaba-importalna-az-lmbtq-torvenyt-az-rmdsz-kepviseloje/31374083.html> (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

¹⁵ Porcsalmi Bálint akkori ügyvezető elnökről, illetve Horváth Anna volt kolozsvári alpolgármesterről van szó.

¹⁶ Zsizsmann Erika: Kelemen szerint Orbán bátor, van víziója, de a politikai modellje Romániában nem alkalmazható. *Transtelex.ro*, 2024. szeptember 14. <https://transtelex.ro/kozelet/2024/09/14/kelemen-orban-prima-tv-interju> (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

¹⁷ Lásd: Kiss, Tamás: *Minority Political Agency and Orbán's Mono-pyramidal Rule: A Comparative Analysis of Effects of Hungarian Kin-state Policies in Romania and Ukraine after 2010*. New Europe College Yearbook - Ștefan Odobleja Program, 2021–2022, Bucharest, 2022.

¹⁸ Lásd a 2020-as gyergyóditrói incidenst, amikor a falu lakói lázongani kezdtek azt követően, hogy egy helyi pékség Sri Lanka-i munkásokat alkalmazott. Bár a konfliktus alapja valójában a helybéli munkásoknak a helyi vállalkozó általi kizsákmányolása képezte, a helyiek – más eszköz híján – idegengyűlölő kifejezésekkel fejezték ki sérelmeiket. Lásd Szabó Tünde: Az RMDSZ elvesztette a versenyt az erdélyi magyarok lelkéért. *Átlátszó Erdély*, 2024. május 22.

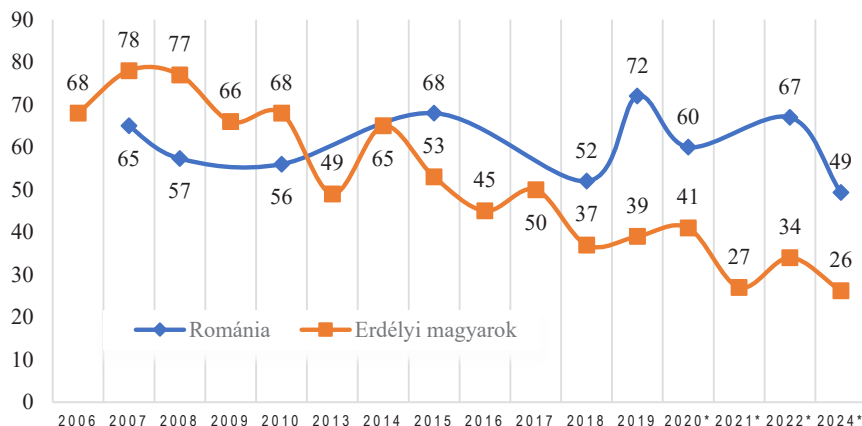

2. ábra. Ön szerint kit terhel a felelősség az ukrajnai háború kitöréséért?

Forrás: a Bálványos Intézet által végzett közvélemény-kutatások.

Egy második kérdéskör, amelyben az erdélyi magyarok jelentős mértékben mást gondolnak, mint a román közvélemény, az az ukrajnai háború. A Bálványos Intézet 2022-ben, közvetlenül az orosz inváziót követően végzett közvélemény-kutatása jelentős különbségeket mutatott ki a románok és a magyarok háborúról alkotott véleményét illetően. A magyarok – Orbán Viktor politikai diskurzusával összhangban – sokkal kritikusabban viszonyultak a nyugati országok Ukrajnának nyújtott támogatásához, mint a román *mainstream* pártok és a román közvélemény, amely nagyobb arányban választotta a nyugatbarát megközelítést. Bár az azóta eltelt két év alatt a román közvélemény is bizonytalanabbá vált ebben a kérdésben (2024-ben már csak a megkérdezettek 46%-a tartotta Oroszországot felelősnek a háborúért, szemben a kezdeti 74%-kal), a magyarok körében a nyugatbarát vélemények aránya 37%-ról mindössze 17%-ra csökkent (lásd a 2. ábrát). Más szóval, míg a román közvélemény megosztottabbá vált a háború kérdésében, a magyar közvélemény homogenizálódott, szinte teljes mértékben az Orbán-kormány nyugat- és ukránellenes diskurzusát tükrözve. Érdekes módon ezek a változások a romániai magyar közvéleményt meglehetősen hasonlóvá tették ahhoz a véleménystruktúrához, ami az AUR vagy az S.O.S. Románia választóit jellemzi, annak ellenére, hogy a magyar kollektív képzeletben e román szélsőséges pártok a magyar állásponttal szögesen ellentétes álláspontokon jelennek meg, sőt – amint azt az alábbiakban

<https://atlatszo.ro/politika/rmdsz-erdelyi-magyarok-fidesz-bevandorlas-romania-magyarellenesség/>. (Letöltés ideje: 2025. január 20.). Lásd továbbá: Kiss, Tamás – Escobedo, Luis: *Epistemic Injustice in Romania's Immigration Debate: The Weaponization of Collective Memory through Film Representation*. Manuscript. 2024.

3. ábra. Az Európai Unióba vetett bizalom 2006–2024

Forrás: a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet és a Bálványos Intézet közvélemény-kutatásai.

* Telefonos felmérések

részletebben is kifejtjük – az utóbbi időben a kisebbségi magyar politikusok ellenségképző diskurzusa is fokozott mértékben a pártokra koncentrált.¹⁹

A harmadik terület, ahol az attitűdök jelentősen eltérnek – és jelen írás témája szempontjából a legfontosabb – az éppen az Európai Unió. A magyar kisebbség a csatlakozást megelőző és közvetlenül követő időszakban még sokkal jobban bízott az EU-ban, mint a román lakosság. Másfél évtized elteltével azonban a helyzet megfordult, a magyar közösségben az EU iránti bizalom 2024-re 26 százalékra csökkent. Ehhez képest a románok bizalma stagnál, a kedvező attitűdök szűk többségben vannak (lásd a 3. ábrát).

Az EU-ba vetett magyar bizalom összeomlása egyrészt annak köszönhető, hogy a csatlakozáshoz fűzött reményekből igen kevés vált valóra, beleértve a kisebbségi jogok uniós szintű kodifikációját – utóbbit a Minority SafePack polgári kezdeményezés kudarca szemlélteti a legvilágosabban. Ebben azonban a magyar politikusokat is óriási felelősség terheli (a határ mindkét oldalán), hiszen évekig hiú reményeket tápláltak a kisebbségi magyar választókban, majd miután ezt a stratégiát már nem lehetett folytatni, euroszeptikus hangnemre váltottak, az EU-t hibáztatva a kudarcokért. Ez a retorika – amely először a Fidesz diskurzusának vált konstitutív elemévé, de újabban az RMDSZ is ezt a pályát látszik követni, bár visszafogottabb hangnemben – egy olyan Európai Unió képzetét propagálja, amelyet hidegen hagy

¹⁹ Lásd Víg Emese: Beérett a vetés: a román szélsőjobbnál is nyugatellenesebb és oroszpartibb az erdélyi magyarság. *Transtex.ro*, 2024 május 24. <https://transtex.ro/kozelet/2024/05/09/nyugatellenesség-oroszpartisag-erdelyi-magyarsag-felmeres-aur> (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

az őshonos kisebbségek helyzete (szemben a bevándorlókéval és a szexuális kisebbségekkel). Másrészt Orbán Viktor és csapata évek óta „szabadságharcot” vív a brüsszeli „gonosz erők” ellen, amelyek folyamatosan „a magyar szuverenitás megsértésén” munkálkodnak, és „a magyar szellemiségtől idegen” politikákat erőltetnek. A politikai eliteknek ezen egyre hangsúlyosabban euroszeptikussá és radikálisabbá váló állásfoglalásai egyértelműen felgyorsították az attitűdök változásának folyamatát a választók körében.

Ezek az attitűdbeli különbségek egyre nagyobb kihívás elé állítják az RMDSZ-t. Először is, míg választói egyre inkább a magyarországi diskurzusokhoz igazodnak, és magának is alkalmazkodnia kell a „stratégiai partner” elvárásaihoz, az RMDSZ elsősorban a román politikai szférának a része, így nem engedheti meg magának, hogy olyan radikális üzeneteket közvetítsen, mint amik választói preferenciáiból következnenek, hiszen ez negatív hatással lehet koalíciós potenciáljára. Ha viszont emiatt visszafogja magát, azt kockáztatja, hogy elveszíti a magyar választók azon részének támogatását, akik – nem kis mértékben fideszes sugallatra – sokkal határozottabb álláspontot várnának el ezekben a kérdésekben. Másodszor, ezek a véleménykülönbségek román–magyar konfliktusokhoz vezethetnek, ahogyan azt a 2020-as gyergyóditrói eset is illusztrálta, amikor a román sajtó az egész magyar közösséget idegengyűlölőként és elmaradottként igyekezett beállítani, anélkül, hogy esélyt adott volna a helyi közösség tagjainak vagy az RMDSZ-nek, hogy ismertessék saját álláspontjukat.²⁰ Harmadszor, közép- vagy hosszú távon egy ilyen attitűdszubsztrátumot egyes román politikai szereplők fenyegetésként (akár nemzetbiztonsági fenyegetésként) értelmezhetnek, és így kiválthatják a romániai magyar problematika szekuritizációját, azaz biztonsági kérdésként történő újrakeretezését).

Elemzésünk szempontjából nyilván az a legfontosabb, hogy 2024 első felében úgy tűnt, hogy ezek az attitűdök – különösen az EU-val és intézményeivel szembeni negatív viszonyulás – akadályt jelenthetnek a hatékony választási mozgósítás szempontjából, hiszen egy olyan intézményre vonatkozott a választás, amelyben az erdélyi magyarok alig bíznak, és amelyről a magyar politikusok egyre vehemensebben azt kommunikálták, hogy haszontalan vagy tehetetlen kisebbségi szempontból, más kérdésekben pedig „ésszerűtlen” vagy „a magyarok érdekeivel ellentétes” álláspontokat képvisel.

²⁰ Kiss – Escobedo, 2024.

IV. A 2024. május-júniusi kampány és az RMDSZ kommunikációja a Facebook-on

Bár Orbán Viktor az európai parlamenti választási kampány során csak egy rövid látogatás erejéig utazott Erdélybe (Nagyszalontára), ennyi meghatározó fideszes politikus talán még soha nem jelent meg egy romániai kampányban. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes Kelemen Hunorral együtt vett részt a csíksomlyói búcsún, az erről készült felvételek széles nyilvánosságot kaptak. Kelemen Hunor *Nincs mese!* névre keresztelt lakosságifórum-körútjának meghívottjai között számos vezető kormánypárti magyarországi politikus szerepelt (például Orbán Balázs miniszterelnöki főtanácsadó, Deutsch Tamás és Hölvényi György európai parlamenti képviselők, Lázár János, Navracsics Tibor és Szíjjártó Péter miniszterek, vagy a később nemzetpolitikai államtitkárra avanszáló Nacsa Lőrinc; a többi vendég többnyire az RMDSZ regionális vezetői közül került ki). Az anyaországi vendégek nyilvánvalóan pontosan azokat a választási üzeneteket közvetítették, amelyeket a Fidesz a magyarországi kampányában használt: az ukrajnai háborúval kapcsolatos „békepárti” (a kritikusok szerint valójában oroszbarát) álláspontot, az EU kemény bírálatát, vagy az illegális migráció veszélyének hangsúlyozását, de LMBTQ-ellenes megnyilvánulások is előfordultak.

Az RMDSZ fő kommunikációs témái

Az alábbiakban azt fogjuk megvizsgálni, hogy az RMDSZ Facebook-os kommunikációjában milyen témák és beszédmódok voltak jellemzőek a 2024. júniusi választásokat megelőző időszakban, és ezek közül melyek rezonáltak leginkább a választói elvárásokkal. Ehhez a különböző témájú bejegyzések, illetve az ezek által generált felhasználói interakciók (reakciók,²¹ kommentek, megosztások) súlyát fogjuk összehasonlítani. Ha egy adott témában az interakciók aránya meghaladja a bejegyzések arányát, akkor arra következtethetünk, hogy a kommunikáció tartalma fokozott érdeklődést váltott ki a követők körében, tehát a hatása számottevő. Fordított esetben a kommunikáció hatása szuboptimálisnak mondható.

Az elemzéshez használt adatokat a Meta CrowdTangle alkalmazása szolgáltatja, amely adatbázis formájában biztosított hozzáférést a nyilvános Facebook-oldalakra található bejegyzésekhez.²² Mivel tanulmányunk az európai parlamenti választásokra összpontosít, négy fő oldalra szorítkoztunk: az RMDSZ központi oldalára,²³ Kelemen Hunor hivatalos oldalára,²⁴ valamint a két fő jelölt, Vincze

²¹ Tetszik, imádom, vicces, hüha, szomorú, dühös, ölelés emotikonok.

²² Sajnos a Meta 2024. augusztus 14-én bezárta a szolgáltatást.

²³ <https://www.facebook.com/RMDSZ>

²⁴ <https://www.facebook.com/kelemenhunor.rmdsz>

Loránt²⁵ és Winkler Gyula hivatalos oldalára.²⁶ A választás előtti egy évben e négy oldalon összesen 2418 bejegyzés jelent meg, amelyek közül 535 generált 500-nál több interakciót. Mivel ez az 535 poszt a négy oldal által generált összes interakció 76 százalékát adta, a kvalitatív elemzésben csak ezeket a posztokat kódoltuk és dolgoztuk fel.

2. táblázat

*Az RMDSZ kommunikációjának központi témái.
500-nál több interakciót generáló bejegyzések*

	<i>Bejegyzések száma</i>	<i>%</i>	<i>Összes interakció</i>	<i>Az összes inter- akció %-ában</i>
Teljesítménydiskurzus	107	20,0	129 656	17,5
A magyar egység fontossága	112	20,9	118 414	16,0
FIDESZ támogatás (endorsement)	51	9,5	103 182	13,9
Hétköznapi nacionalizmus	43	8,0	85 398	11,5
Magyarellenesség és AUR	38	7,1	64 556	8,7
Kisebbségi jogok és közpolitikák	40	7,5	52 389	7,1
Euroszkepticizmus	30	5,6	47 373	6,4
Bel- és külpolitika	28	5,2	34 178	4,6
Általános választási mozgósító üzenetek	11	2,1	18 088	2,4
Konzervatív értékek és témák	18	3,4	16 514	2,2
Egyéb	57	10,7	70 233	9,5
<i>Összesen</i>	<i>535</i>		<i>739 981</i>	

Egy egyszerű tartalomelemzés révén tíz visszatérő témát azonosítottunk, ezek lefedik az oldalakon megjelenő politikai kommunikáció túlnyomó többségét (2. táblázat). A két leggyakoribb tematikus kategóriát *a magyar egység fontosságának*, illetve *teljesítménydiskurzusnak* neveztük el, ezek együttesen a bejegyzések több mint 40%-át tették ki, és az összes interakció több mint egyharmadát generálták. Az első diskurzustípus célja az, hogy újratermelje a többség és kisebbség közötti határokat, ami a választási kontextusban azt is jelenti – Donald Horowitz (1985) kifejezésével élve –, hogy a választásokat egyfajta etnikai népszámlálásként igyekszik újraértelmezni (például fontos, hogy mindannyian szavazzunk, vagy hogy a magyarok egységesen lépjenek fel a választásokon). A második igen gyakori típus, a *teljesítménydiskurzus* az RMDSZ által elért anyagi, illetve jogalkotási természetű eredményeket hangsúlyozza (például az iskolák felújítása, víz-gáz-csatornázás,

²⁵ <https://www.facebook.com/vincze.lorant.2019>

²⁶ <https://www.facebook.com/winkler.gyula>

vagy egy előnyös – de nem kisebbségi jogi természetű – törvénymódosítás). Az ide sorolt posztok többsége az RMDSZ által kormányzati pozícióból elért eredményeket mutat be, de egy jelentős kisebbsége a bejegyzéseknek a magyar kormány által finanszírozott programokról vagy beruházásokról szól. Hangsúlyozzuk, hogy ezeknek a bejegyzéseknek a hatása szuboptimálisnak tekinthető, mivel a generált interakciók aránya (az összes interakcióhoz viszonyítva) alacsonyabb, mint a bejegyzések aránya az összesből.

E két kiemelt témával szemben a következő három tartalmi típus valamivel ritkábban jelent meg, azonban közös vonásuk, hogy a közönségből kiváltott aktivitás súlya meghaladja a bejegyzések súlyát. E három téma a *Fidesz részéről érkező támogatás (vagy endorsement)* (a posztok 9,5%-a), a *hétköznapi nacionalizmus* (8%), valamint a *magyarellenességnek és az AUR által jelentett veszélynek a hangsúlyozása* (7,1%). Szintén magasabb a kiváltott interakciók aránya a posztokénál az *euroszepticismus* névre keresztelt téma esetében, amely összességében a hetedik leggyakoribb típus lett (bejegyzések 5,6%-a).

A *Fidesz endorsement* kategóriába azokat a posztokat soroltuk, amelyekben magyarországi kormánypárti politikusok jelentek meg, hangsúlyozva az erős brüsszeli magyar képviselő fontosságát, valamint a Fidesz–RMDSZ partnerséget. A *hétköznapi nacionalizmus* fogalmát Michael Billig amerikai szociológus vezette be²⁷ és arra vonatkozik, hogy a hétköznapi életben mindenhol megtalálható nemzeti szimbólumok és egyéb „magától értetődőnek” tűnő diskurzív elemek (például az időjárásjelentések térképe) tulajdonképpen észrevétlenül, implicit módon is a nemzetre vonatkozó üzenetet közvetítenek, és ezáltal hozzájárulnak a közösség lehatárolásához és az identitás újratermeléséhez. Elemzésünkben ez a típus olyan posztokra vonatkozik, amelyek elsősorban a magyar nemzeti jelképekre épülnek, vagy a magyar identitással kapcsolatos ünnepi beszédmódot használnak (ide soroltuk például a nemzeti ünnepek alkalmával közzétett bejegyzéseket).

Míg e két tartalomtípusra pozitív töltetű nyelvezet jellemző, addig a *magyarellenesség* és az *euroszepticismus* tartalmú bejegyzésekben negatív, gyakran ellenséges és veszélyes, a magyarok érdekei és jogai ellen dolgozó entitások jelennek meg, ami lehetőséget ad az RMDSZ-nek, hogy a magyarok védelmezőjeként mutakozzon be.²⁸ A *magyarellenesség* témában az első számú ellenség szerepét az AUR szélsőjobboldali párt töltötte be. Nem kívánjuk kétségbe vonni azt, hogy a román szélsőjobb

²⁷ A könyv eredeti címében „banális” nacionalizmus szerepel, azonban ez a kifejezés magyarul nem mentes a negatív konnotációktól, ezért inkább a „hétköznapi” jelzőt használjuk. Lásd: Billig, Michael: *Banal Nationalism*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage, 1995.

²⁸ Talán a leglátványosabb az e típushoz tartozó tartalmak közül az a választási videó, amely népviseletbe öltözött magyar gyerekekről, valamint az úrvölgyi katonai temetőben történt eseményekről készült felvételek szembeállítására épült: <https://fb.watch/uBezOcrTc8/>. *Arany Horizontok* címmel egy hosszabb, „dokumentumfilmként” reklámozott anyagot is készített az RMDSZ az AUR felemelkedéséről, amely elérhető itt: <https://www.youtube.com/watch?v=URsbW2uCl5A&t=5s>. (Letöltés ideje: 2025. január 20.)

megerősödése valóban a komolyan veendő romániai társadalmi-politikai folyamatok közé tartozik, és veszélyt jelenthet a kisebbségek szempontjából. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a *magyarellenesség* kérdéskörét az RMDSZ teljes mértékben instrumentalizálta az itt vizsgált kampányban, ráadásul mindez éppen egy olyan időszakban történt, amikor a magyarokra vonatkozó témák csak marginálisan jelentek meg az AUR politikai diskurzusában.²⁹ Az RMDSZ kommunikációjában megjelenő *euroszkepticizmus* a Fidesz EU-ellenes diskurzusára emlékeztetett, a kritika legfontosabb területe a zöldpolitika volt (elsősorban az a narratíva, hogy az EU környezetvédelmi politikája (az Európai zöld megállapodás) hátrányosan érinti a gazdákat), de megjelent a schengeni csatlakozás halogatása és a bevándorlás nem megfelelő kezelése is.

A többi tartalomtípus kapcsán érdemes azt is megemlíteni, hogy a *kisebbségi jogokra és közpolitikákra vonatkozó* kommunikáció csak a hatodik helyen végzett a gyakoriság szempontjából. Ez a típus hasonlít a *teljesítménydiskurushoz*, azonban a tartalom itt elsősorban az RMDSZ kisebbségi jogokkal kapcsolatos követeléseire és megvalósításaira vonatkozik (például anyanyelvhasználat a közigazgatásban). Hatásossága a gyakoriság szempontjából az első két helyre kerülő témákéhoz (vagyis a *teljesítménydiskurushoz* és a *magyar egységhez*) hasonló, ugyanis a generált interakciók aránya elmaradt a bejegyzések aránya mögött, tehát visszafogottabb szerepvállalást tudott csak kiváltani a közönségből.

Levonható tehát a következtetés, hogy összességében az ellenségképzésre épülő, illetve a Fidesszel való szövetséget kidomborító tartalomtípusok bizonyultak sikeresebbnek, míg a közpolitikai és fejlesztési tartalmú, vagyis a teljesítményt hangsúlyozó témák kisebb mértékben mozgatták meg a követőket. A *magyarellenesség*, *euroszkepticizmus* és *Fidesz-támogatás* típusú posztok aránya összesen 22 százalék körüli volt, az ezek által generált interakciók aránya viszont megközelítette a 30 százalékot. Azzal, hogy e témákat felkarolta, illetve hogy a Fidesz retorikájához idomult, az RMDSZ gyakorlatilag egy készen kapott sikeres receptet alkalmazott választási kampányában.

Az RMDSZ napirendjének időbeli változása

Következő lépésben az RMDSZ napirendjének alakulását longitudinálisan is elemeztük, a választásokat megelőző egy évre vonatkozóan. A 3. táblázatban láthatjuk, hogy 2023 július-augusztusában, azaz a kormányból való kilépés előtti időszakban a *teljesítménydiskurzus* és a *kisebbségi jogok* jelentették a kommunikáció központi témáit.³⁰ Az ezt követő néhány hónapot látszólag zavaros kommunikáció jellemzi, amelyben a *teljesítményt* és a *kisebbségi jogokat* hangsúlyozó diskurzus a magyar

²⁹ Ennek oka elsősorban az volt, hogy az EP választás előtti hónapokban George Simion pártja aktívan kereste a kapcsolatokat a Fidesz és Orbán Viktor irányába, abban reménykedve, hogy a választásokat követően a két párt ugyanabban az európai pártcsaládban foglalhat helyet.

³⁰ A *hétköznapi nacionalizmus* is ebben a hónapban éri el a legmagasabb intenzitását, de ezt az augusztus 20-i bejegyzések okozzák, egy olyan időszakban, amely egyébként „uborkaszennak”

kormánypárthoz való politikai igazodást tükröző üzenetekkel (*euroszepticismus* és a *Fidesz támogatása*) váltakozva van jelen. A választásokhoz közeledve azonban egyre inkább két téma válik dominánssá a kommunikációban: 2024 februárjára újra erőre kap a *teljesítménydiskurzus*, áprilisban pedig megjelenik a *magyarellességet* és a *veszélyt* hangsúlyozó kommunikáció. Májustól (a tulajdonképpeni kampány kezdetétől) e két téma veszít relevanciájából, de teljesen nem tűnik el. A *magyar összefogás* és a *Fidesz-támogatás* gyakorisága viszont növekszik ugyanabban a periódusban. Bár e két típus látszólag hasonlóknak tűnik, valójában két, egymástól némileg eltérő nemzetfogalommal operálnak: az *összefogás* a romániai magyar közösséget az RMDSZ égisze alatt kívánja meghatározni, míg a *Fidesz-támogatás* a magyar kormánypart által konstruált és tárgyiasított virtuális nemzetfogalmat és határon átvélő közösségi szolidaritást hangsúlyozza.

Az időbeli tendenciák alapján megállapíthatjuk, hogy a *magyarellenes veszélydiskurzust* az RMDSZ a választók érzékenyítésére használta a választási kampány előtt, implicit módon arra irányítva a figyelmet, hogy a közösség helyzete mennyire törekeny lenne az RMDSZ által biztosított politikai képviselet nélkül. Ezt követően viszont – a hivatalos kampányidőszakban – a hangsúlyt egy hagyományosabb identitásdiskurzusra helyezték át, aminek azonban sajátos színezetet a Fidesszel való közös (nemzeti) ügy hangsúlyozása biztosított. Szintén kiolvasható a trendelemzés eredményeiből az, hogy az *euroszepticismust* közvetítő posztok gyakorisága március környékén csökkenni kezd, valószínűleg azért, hogy ne kockáztassák a demobilizációt.

Abból kiindulva, hogy a *teljesítménydiskurzus* mennyire központi szerepet kapott 2023 nyarán, azt lehet feltételezni, az RMDSZ eredeti kampányterve jó eséllyel egy viszonylag depolitizált, a „modern és magyar Erdély” vízióját középontba állító kommunikációra épült volna. Ezt a tervet azonban keresztülhúzta a kormányból való távozás, és emiatt az RMDSZ kénytelen volt a tartalékmegoldáshoz nyúlni, ami egy hangsúlyos identitásdiskurzust és a Fidesszel való érdek- és értékkezősség hangsúlyozását jelentette.

Röviden arról is érdemes néhány szót ejteni, hogy a témák miként oszlanak meg a négy elemzett oldalon. Az tűnik szembe, hogy Vincze Loránt kommunikációjában a *kisebbségpolitika* és az *euroszepticismus* a leggyakoribb témák, míg Winkler Gyula kedvenc témája a *magyar egység*. Ezzel szemben a *magyarellenség* és a *kormány eredményei* szinte kizárólag a két centrumoldalon jelentek meg, az EP-képviselők csak igen kismértékben foglalkoztak ezekkel. A *Fidesz-támogatás* Kelemen Hunor oldalán jelent meg a leggyakrabban, de az oldalak közötti különbség e tartalomtípus esetében nem olyan jelentős.³¹

számít. Nem meglepő módon a többi hónap, amelyben a legnagyobb gyakorisággal fordul elő ez a téma, a március (március 15.) és az október (október 6. és 23.).

³¹ Könnyen lehet, hogy a témák eloszlása teljesen másképp alakult az „RMDSZ-univerzum” más oldalain (például, hogy a helyi választott képviselők inkább teljesítményközpontú diskurzust követtek). Ennek a hipotézisnek az elemzése azonban túlmutat jelen tanulmány keretein.

3. táblázat
*Az RMDSZ legfontosabb kommunikációs témáinak gyakorisága
(havi bontásban)*

jogok														
Teljesítmény- diskurzus	A magyar egy- ség fontossága			FIDESZ- támogatás		Hétköznapi nacionalizmus		Magyarellenes- ség és AUR		Kisebbségi politikák, nyelvi szkepticizmus		Euro- szkepticizmus		
% bejegy- zések	% inter- akciók	% bejegy- zések	% inter- akciók	% bejegy- zések	% inter- akciók	% bejegy- zések	% inter- akciók	% bejegy- zések	% inter- akciók	% bejegy- zések	% inter- akciók	% bejegy- zések	% inter- akciók	
Összesen	20,0	17,5	20,9	16,0	9,5	13,9	8,0	11,5	7,1	8,7	7,5	7,1	5,6	6,4
2023.06	21,1	13,9	5,3	3,2	-	-	5,3	11,2	-	-	-	-	-	-
2023.07	41,2	39,3	-	-	11,8	18,6	5,9	7,8	-	-	17,6	14,5	-	-
2023.08	46,2	43,5	-	-	-	-	23,1	38,8	-	-	-	7,7	3,0	-
2023.09	19,4	18,4	12,9	14,3	9,7	18,1	-	3,2	1,7	19,4	14,6	3,2	1,9	-
2023.10	22,9	17,1	6,3	6,6	10,4	5,5	20,8	19,9	8,3	12,2	4,2	6,3	2,1	16,1
2023.11	21,1	21,0	15,8	10,9	18,4	20,7	5,3	8,7	7,9	10,1	15,8	12,6	-	-
2023.12	27,6	28,6	6,9	4,2	6,9	7,7	-	-	6,9	5,9	13,8	10,0	-	-
2024.01	17,4	15,4	13,0	7,3	-	-	8,7	18,4	4,3	2,8	4,3	3,5	13,0	17,5
2024.02	37,9	40,2	6,9	5,6	-	-	6,9	11,7	6,9	8,0	13,8	16,5	17,2	10,7
2024.03	21,4	15,1	19,6	19,6	3,6	4,4	14,3	20,2	3,6	3,7	5,4	3,0	10,7	7,0
2024.04	22,2	29,6	16,7	10,0	9,3	15,9	5,6	3,0	16,7	20,1	9,3	5,3	7,4	7,9
2024.05	15,6	12,6	34,9	25,0	13,8	17,6	7,3	12,7	7,3	10,3	2,8	4,9	7,3	6,7
2024.06	1,4	1,2	47,8	28,7	14,5	31,1	4,3	5,5	8,7	9,4	4,3	9,1	1,4	2,0
Szürke háttérrel jelezteük, hogy egy adott hónapban mely témák emelkedtek ki. Vastagított betűkkel jelezteük, hogy egy téma mely hónapokban volt leginkább hangsúlyos.														

V. Az RMDSZ eredményei a 2024. június 9-i választásokon

A kommunikáció elemzését követően azt fogjuk vizsgálni, hogy az RMDSZ miként szerepelt a 2024. júniusi választásokon. Elsősorban az európai parlamenti eredményekre összpontosítunk, de ezeket nem lehet értékelni anélkül, hogy ne hasonlítanánk össze őket a helyhatósági választások, pontosabban a megyei tanácsok megválasztásának eredményeivel.³² Mindenekelőtt azonban összehasonlítjuk az RMDSZ 2024-es és 2019-es európai parlamenti eredményeit.

Európai parlamenti választások 2019-ben és 2024-ben

Bár tanulmányunk elején úgy érveltünk, hogy az európai parlamenti választások tűntek a legnagyobb kihívásnak az RMDSZ számára a 2024-es szuper-választási évben, az eredmény végül abszolút figyelemre méltó lett. Ha a szavazatok számát nézzük, ez az RMDSZ valaha elért legjobb eredménye az EP-választásokon, több mint 100 ezer szavazattal meghaladva a 2019-es, és több mint 225 ezerrel a 2014-es eredményt. Valójában az RMDSZ húsz éve semmilyen típusú választáson sem ért el ehhez mérhető szavazatszámot – a 2004-es parlamenti választáson volt utoljára magasabb az RMDSZ-re voksoló polgárok száma. Azonban a 2024-es mobilizáció kiemelkedő mivoltát akkor értjük meg igazán, ha figyelembe vesszük, hogy teljesen más demográfiai helyzetben született ez az eredmény: a 2002-es népszámláláson még 1,43 millió személy vallotta magát magyarnak Romániában, 2021-ben már csak egymillió.³³

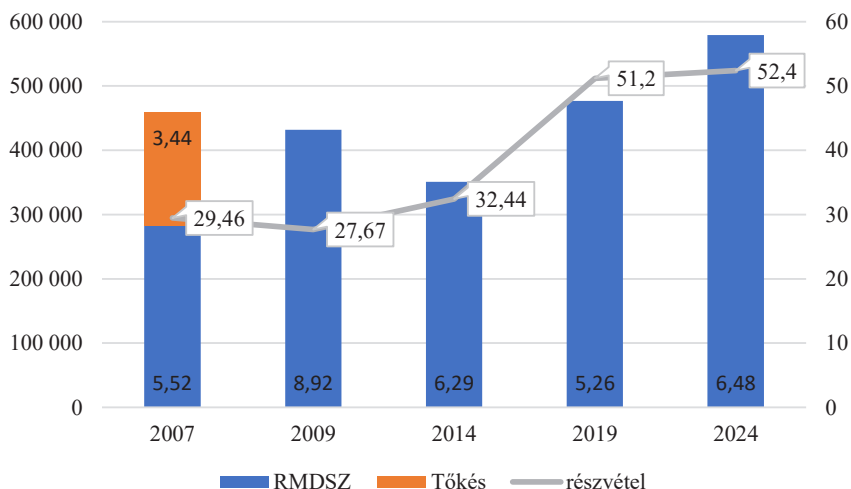
A százalékbán kifejezett eredmény (6,48%) is jónak mondható: meghaladja a 2021-es népszámláláskor magukat magyar nemzetiségűeknek vallók arányát (6%), és némileg a magyar anyanyelvűek arányát is (6,26%). Ugyanakkor, ha választástörténeti szempontból értékeljük, ez a szavazatarány már nem tűnik olyan különlegesnek, hiszen jelentősen elmarad a 2007-ben és 2009-ben elért eredménytől, amikor a magyar politikai szereplők közel 9%-os támogatottságnak örvendhettek, és három képviselőt küldtek az Európai Parlamentbe (lásd a 4. ábrát).³⁴

Nyilvánvaló, hogy az első két EP-választáson a magyar politikusok sikere az országos szinten nagyon alacsony részvételi aránynak is volt köszönhető. A 2014-es EP-választáson azonban az RMDSZ százalékos eredménye már „normalizálódott” (vagyis nagyjából megfelelt a magyar lakossági részaránynak), 2019-ben pedig

³² Romániában a helyhatósági választásokon négy tisztséget választanak meg közvetlenül: a polgármestereket, a helyi és megyei tanácsosokat, illetve a megyei tanácsok elnökét. E négy közül a megyei tanácsokra leadott voksok tekinthetők leginkább a „politikai” szavazatnak, mivel ezt befolyásolják a legkevésbé a helyi sajátosságok vagy a jelöltek személye.

³³ Bár a 2021-es eredményt jelentősen torzíja az ismeretlen etnikumúak nagy száma, a szakértői becslések szerint is legfeljebb 1,1 millió magyarról beszélhetünk.

³⁴ 2007-ben Tőkés László független jelöltként indult az RMDSZ ellen, 2009-ben a felek már kiegyeztek, és az RMDSZ jelöltlistájának első helyét Tőkés kapta meg.

4. ábra. A magyar politikai szereplők eredményei az európai parlamenti választásokon (2007–2024)

a magas országos részvétel mellett jelentősen a magyar részarány alá csúszott, alig meghaladva az 5%-os bejutási küszöböt. 2024-ben azonban megállapíthatjuk, hogy az RMDSZ mozgósítása rendkívül sikeres volt, hiszen olyan magas részvétel mellett ért el kiemelkedő eredményt, amelyet EP-választáson Romániában még sosem regisztráltak – ami nyilván szorosan összefüggött az önkormányzati választásokkal való összevonással.

A 4. táblázat az RMDSZ szavazatainak számát tartalmazza a legutóbbi két EP-választáson, illetve a kettő közötti százalékos különbséget, két háttérváltozó – a magyar lakosság aránya és a település típusa – szerinti bontásban.

Három olyan településtípus emelkedik ki, ahol az RMDSZ-nek 2019-hez képest a legtöbbet sikerült javítania az eredményein. Az első a nem megyeközpont (vagyis kisebb) municípiumok kategóriája, 20–40 közötti magyar részaránnyal – e kategóriában az RMDSZ 51%-os növekedést könyvelhetett el. Azonban valójában csak egy település tartozik ide, mégpedig a Maros megyei Szászrégen (amelyet RMDSZ-es polgármester vezet, annak ellenére, hogy a magyar részarány mindössze 23%). A második kategóriába jóval több település tartozik: olyan kisvárosokról van szó, ahol a magyarok aránya nem éri el a 20%-ot, sőt, sok esetben a 10%-ot sem (például Felsőbánya, Színerváralja vagy Mismogyorós Máramaros megyében, Gátalja, Nagyszentmiklós vagy Zsombolya Temes megyében, Vízakna vagy Erzsébetváros Szebenben, Bethlen Beszterce-Naszódban, Radnót vagy Nagysármás Maros megyében, Zsibó Szilágyban vagy Marosújvár Fehérben). Ebben

4. táblázat

Az RMDSZ eredményei a 2019-es és 2024-es európai parlamenti választásokon, a magyar lakosság aránya és a település típusa szerint

	Magyarok aránya (%)	EP-szavazatok		Különbség%
		2019	2024	
Megyei központok	0,01 – 5	12 635	16 755	32,6
	5 – 20	35 248	39 746	12,8
	20 – 40	27 629	35 052	26,9
	40 – 60	23 932	26 106	9,1
	60 – 80	14 923	18 341	22,9
	80+	12 448	12 577	1,0
más municípiumok	0,01 – 5	5 320	6 838	28,5
	5 – 20	12 816	15 193	18,5
	20 – 40	2 742	4 147	51,2
	40 – 60	9 848	12 966	31,7
	60 – 80	23 883	26 217	9,8
	0	939	1 124	19,7
kisvárosok	0,01 – 5	5 272	6 775	28,5
	5 – 20	5 133	7 378	43,7
	20 – 40	5 613	6 996	24,6
	40 – 60	2 296	2 857	24,4
	60 – 80	4 377	5 562	27,1
	80+	21 983	25 155	14,4
községek	0	13 650	16 703	22,4
	0,01 – 5	14 060	19 671	39,9
	5 – 20	15 553	22 202	42,8
	20 – 40	22 706	30 687	35,1
	40 – 60	26 470	36 293	37,1
	60 – 80	33 553	43 063	28,3
	80+	116 616	133 625	14,6
Bukarest	0,01 – 5	3 417	4 965	45,3
Diaszpóra		3 715	2 186	-41,2
Összesen		476 777	579 180	21,5

a kategóriában az RMDSZ közel 44%-os növekedést regisztrált 2019-hez képest. A harmadik településtípus olyan községeket foglal magába, ahol a magyar lakosság kisebbségben él (az 5 százalék alatti, illetve az 5 és 20 százalék közötti magyar lakossággal rendelkező települések között valójában minimális a különbség a növekményt illetően – 40, illetve 43 százalék –, ezért a két kategóriát együtt kezelhetjük). Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az RMDSZ szinte minden rurális

kategóriában jelentősen javítani tudott, a magyar lakosság arányától függetlenül, kivéve azokat a falvakat, ahol a magyarok jelentős (80% fölötti) többséget alkotnak. Említést érdemel a bukaresti eredmény is, amely abszolút szavazatszámban ugyan nem jelentett sokat, a növekmény azonban 45% fölötti. Mindezekből alapvetően egy olyan összkép bontakozik ki, hogy az RMDSZ elsősorban az etnikailag vegyes vidékeken tudott javítani, illetve ott, ahol a magyarok egyértelműen kisebbségi, sőt, szórványhelyzetben élnek. Ezeken a vidékeken több volt a tartalék, míg a magas magyar részarányú helyszíneken korábban is viszonylag jól működött a mozgósítás.

Megfogalmazhatunk néhány alternatív hipotézist is az e változások mögötti mechanizmusokról. Mindhárom, fentebb kiemelt településkategória esetében (de különösen a második esetében) plauzibilisnek találjuk, hogy a magyar lakosság egy olyan szegmensének „visszatéréséről” lehet szó, amely már jó ideje nem szavazott (legalábbis rendszeresen) az RMDSZ-re (hanem jelentős arányban román pártokra szavaz). Kérdéses azonban, hogy e „visszatérés” mögött mennyire az RMDSZ iránti valódi vonzalom áll, milyen mértékben a román politikai osztály válsága, a román politikusok elleni tiltakozás, és milyen mértékben az újszerű kampány által kiváltott – elsősorban negatív – érzelmek.

A román *mainstream* pártok alacsonyabb vonzereje tetten érhető a románok választók jelentős részének esetében is, amint azt a szélsőjobb megerősödése is bizonyítja. Az egyik tényező, amely ezt a jelenséget táplálta, a PSD és a PNL nagykoalíciós kormányzása volt, amely gyakorlatilag kiiktatta a versenyt a két legnagyobb párt között. Nem kizárt, hogy az RMDSZ is hasznot tudott húzni ebből az általános kiábrándulásból.

De elképzelhető az is, hogy a román szélsőjobb erősödésének percepciója okozta a jobb mobilizációt, amit nyilván az RMDSZ kampányának hangneme is táplált. Más szóval, egy védekező reakciónak lehattünk tanúi a magyar választók részéről, amely éppen azokon a helyszíneken volt hangsúlyosabb, ahol a magyarok a leginkább aggódnak a szélsőséges párt tevékenysége miatt – vagyis az etnikailag vegyes zónákban, és ott, ahol kisebbségben vannak a magyarok.

Utóbbi hipotézissel részben összeegyeztethető, de attól mégis eltérő magyarázat lenne az, hogy általában a kisvárosok lakói a leginkább fogékonyak az olyan populista retorikára, mint ami az AUR-ra vagy a Fideszre jellemző, így az RMDSZ sikere e forgatókönyv szerint nem csak az AUR miatt érzékelt veszélynek köszönhető, hanem annak is, hogy az RMDSZ a Fidesz szinkronhangjának szerepét felvállalva maga is populista irányba mozdult el. Vagyis a románok körében az AUR, a magyarok körében az RMDSZ populista diskurzusa hatott mobilizálóan. A kisvárosiak populista retorika iránti affinitását valamelyest alátámasztja az AUR és az S.O.S. Románia szélsőséges pártok eredményének megoszlása is, amely valóban a kisvárosokban volt a legmagasabb (a két nevezett párt összesen 21,61 százalékot ért el a kisvárosokban, szemben az országos, diaszpóra nélkül számolt 19,76

százalékkal) – ugyanakkor a különbségek nem jelentősök más típusú településekhez képest.

Valószínűleg e mechanizmusok mindegyike közrejátszott bizonyos mértékben az RMDSZ sikerében, de a választók motivációinak jobb megértéséhez reprezentatív közvélemény-kutatásokra volna szükség, amelyek lehetővé tennék az egyéni szintű attitűdök elemzését. Sajnos ilyen adatokkal egyelőre nem rendelkezünk, így még egyszer hangsúlyoznunk kell, hogy az imént megfogalmazott összefüggések csupán hipotézisjellegűek.

Az európai parlamenti és a megyei tanácsosi eredmények összehasonlítása

A választások összevonása nagyon jó lehetőséget nyújtott az európai parlamenti és a helyhatósági választások (megyei tanácsok) eredményeinek összehasonlító elemzésére. Ennek a próbálkozásnak – a különbségek feltárásán túl – az is a haszna, hogy közelebb kerülünk általa ahhoz, hogy megbecsülhessük az RMDSZ potenciális mozgósítási képességének felső határát.

A különbség fontosabb forrásait az 5. táblázatban igyekeztünk kidomborítani. Elsőként azt kell kiemelni, hogy az RMDSZ az európai parlamenti választásokon mintegy 72,5 ezerrel több szavazatot szerzett, mint amennyi voksot a megyei tanácsosi listái gyűjtöttek (F sor). Ez a nettó különbség azonban két ellentétes előjelű komponensből áll össze: mintegy 86,2 ezer szavazatnyi „többletből”, amely olyan településekről származik, ahol az RMDSZ európai eredménye volt jobb, és mintegy 13,7 ezer szavazatnyi „deficitből”, azokon a településeken, ahol a megyei tanácsosi szavazatszám volt a magasabb. Ha az RMDSZ európai parlamenti eredményét az összes magyar politikai szereplő összesített megyei tanácsosi eredményével vetjük össze,³⁵ akkor a 67,8 ezer „többlet” és 14,5 ezer „deficit” nettó 53,3 ezres különbséget eredményez (G sor). Ezek alapján azt a következtetést is levonhatjuk, hogy a 2024-es szintű, kiemelkedőnek tekinthető mobilizáció mellett az RMDSZ potenciális „tartaléka” nagyjából ekkora nagyságrendű lehet, vagyis 10–20 ezer szavazat.

Az alábbiakban az ehhez az összesített eredményhez viszonyított különbséget elemezzük tovább, hiszen az egyik fontos kérdésünk éppen az, hogy az RMDSZ közösségen belüli vetélytársainak választói milyen mértékben voltak hajlandók támogatni az RMDSZ európai listáját. A választások előtt az RMDSZ mindkét kisebb magyar párttal egyezséget kötött, melynek értelmében az európai lista negyedik helyét az EMSZ-nek, az ötödiket pedig az MPE-nek ajánlotta fel (azonban nem befutó helyekről van szó, az RMDSZ realisan két mandátumban reménykedhetett).³⁶

³⁵ Az EMSZ és az MPE mellett ide sorolunk egy magyar nemzetiségű független jelöltet is, aki 786 szavazatot kapott Hargita megyében.

³⁶ A megállapodás azt is rögzítette, hogy a két kis párt támogatja az RMDSZ jelöltjeit Maros és Szatmár megyében, egyrészt a megyei tanácselnöki, másrészt a megyeszékhelyek polgármesteri tisztségekre.

Az európai parlamenti és a megyei tanácsosi eredmények közötti különbség forrásainak azonosításához első lépésként egy fontos különbségtételt kell tennünk: az eltérés egy része abból adódik, hogy számos választópolgár *nem tudott* a két szavazás valamelyikén szavazni, másik része pedig abból, hogy sokan *megosztották szavazatukat*, vagyis nem ugyanarra a politikai szereplőre szavaztak a két típusú választáson. Az első jelenség elsősorban *objektív, adminisztratív jellegű* megkötésekre vezethető vissza (az illetőnek vagy nincs szavazati joga az egyik választás vonatkozásában, vagy – ami sokkal gyakoribb –, nem tud élni jogával az egyik esetben). A *szavazatmegosztás* (ticket splitting) mögött egyaránt állhatnak *objektív* és *szubjektív* okok: előbbi arra vonatkozik, hogy a két választás valamelyikén nem indulnak a kedvenc párt jelöltjei, ezért a szavazó kénytelen második preferenciáját követni, utóbbi pedig arra, hogy a választópolgár önszántából dönt úgy, hogy másra szavaz a két választáson. Ez történhet haszonelvű megfontolásokból (például az elvesztegetett szavazat elkerülése) vagy expresszív okokból (különböző preferenciák a két választáson, például a szimpatikusabb jelöltek más-más párt színeiben indulnak).

Országos szinten a helyhatósági választásokon mintegy 172 ezerrel kevesebben szavaztak, mint az európai parlamenti választásokon.³⁷ Nagy többségük azért nem szavazhatott a helyhatóságin, mert a szavazás napján nem tartózkodott azon a településen, ahova lakcíme vagy tartózkodási engedélye szól. E különbség megyék szerinti megoszlása alapján, figyelembe véve a magyar lakosság arányát minden megyében, mintegy 9 ezerre becsülhetjük azoknak a számát, akik az EP-választáson az RMDSZ-t támogatták, viszont a megyei tanácsokra nem tudtak szavazni.

Ha a 14,5 ezer szavazatot kitevő európai parlamenti eredmény „deficit” oldalát aszerint bontjuk tovább, hogy az adott településeken lehetett-e szavazni a kisebb magyar pártok megyei tanácsosi listáira, akkor azt látjuk, hogy mindössze 954 szavazat származik olyan megyéből, ahol az RMDSZ-nek akadt magyar kihívója (5. táblázat H és I sora). Azt tehát biztonsággal megállapíthatjuk, hogy az RMDSZ magyar riválisainak támogatói közül mintegy 5% nem volt hajlandó támogatni az RMDSZ európai listáját. Bár az érem másik oldalát nem tudjuk megvilágítani ezeknek az adatoknak az alapján (vagyis nem tudjuk direkt módon azt megbecsülni, hogy hányan *szavaztak* az RMDSZ EP-listájára azok közül, akik a kis pártokat vagy függetleneket támogattak a megyei tanács esetében), ez az 5 százaléknyi biztos visszautasító meglehetősen alacsony arálynak tűnik, így arra következtethetünk, hogy a szavazattranszfer kielégítő módon működött a kis magyar pártoktól az RMDSZ irányába.

A *szavazatmegosztás* jelensége kapcsán érdemes megvizsgálni azt a hipotézist is, hogy a szórványmegyékben az RMDSZ-re leadott szavazatokra potenciálisan kárba vesző szavazatként tekint-e a magyar választók jelentős része, mert a demográfiai helyzet miatt nagyon kicsi az esélye a tanácsba jutásnak. Ha ez így lenne, akkor

³⁷ Az országban belüli eredményekről beszélünk, a diaszpóra nélkül.

a választók sokkal inkább hasznossági megfontolásokból szavaznának a helyhatósági választáson (és román pártokra voksolnának), viszont az európai parlamenti választásokon inkább expresszív módon viselkednének, és az RMDSZ-t támogatnák (az etnikai szavazás mögötti lehetséges mechanizmusokról lásd Kiss, 2019.). Az a hét, alacsony magyar lakosságú megye, ahol az RMDSZ nem jutott be (önállóan) a megyei tanácsokba 2020-ban, meglehetősen vegyes képet mutat. Mintegy 4700 „többslet” szavazatot találunk az európai parlamenti listára, ugyanakkor 7000 szavazatnyi „deficitet” is, olyan településekről, ahol a megyei listák teljesítettek jobban (P sor). Szebenben és Máramarosban az európai eredmény egyértelműen jobb a megyei tanácsosi eredményénél, azonban Brassóban, Temesben és Beszterce-Naszódban a megyei tanácsosi listák gyűjtöttek több szavazatot (ezek egy része valószínűleg más kisebbségektől érkezhetett). Végül Fehérben és Hunyadban kiegyensúlyozottabb a helyzet, néhány száz szavazat különbséget találunk mindkét irányba, vagyis nem lehet megállapítani semmilyen mintázatot. Az adatok tehát nem támasztják alá egyöntetűen az „elvesztegetett magyar szavazat” hipotézisét.

A különbség lehetséges forrásai közül elemezni kell továbbá azokat a helyzeteket is, amikor a szavazatmegosztás annak köszönhető, hogy valamelyik választáson nem indultak a preferált párt jelöltjei. Konkrétan ez azokra a megyékre vonatkozik, ahol a két kisebb magyar párt indított megyei (és sok esetben helyi) jelölteket az RMDSZ ellenében, így a párt támogatói helyi szinten rájuk szavaztak, azonban az EP-választáson el kellett dönteniük, hogy átruházzák-e szavazatukat az RMDSZ-re.

A két kisebb magyar párt megyei képviselői listáira összesen 19 229 szavazat érkezett.³⁸ Ebből azonban 2 824 voksot olyan településeken adtak le, ahol az RMDSZ európai parlamenti eredménye elmaradt a magyar versenyzők összesített megyei tanácsosi eredményétől, így e szavazatok nem gyarapíthatták az RMDSZ-re „átszavazó” magyar ellenzékiek kategóriáját (D sor).³⁹ Így tehát legfeljebb 16 405 szavazat marad, amely a kisebb magyar pártok támogatóitól érkezhetett volna az RMDSZ EP-listájára, ami a kis pártok támogatóinak 85,3%-át jelenti. Bár azt nem tudjuk bizonyítani, hogy az RMDSZ EP listája valóban kapott-e ennyi szavazatot

³⁸ A helyi tanácsokban a két kis párt eredménye magasabb volt, az EMSZ több mint 30 ezer, az MPE pedig hozzávetőlegesen 4800 szavazatot kapott. Mégsem kézenfekvő a helyi tanácsosi listákhoz hasonlítani az EP-választás eredményét. Egyrészt azért, mert a kis pártok helyi jelöltjeire sokkal kevesebb településen lehetett szavazni, mint megyei jelöltjeikre (utóbbiakra egy megye minden településén lehet, ha van megyei lista, előbbiekre csak ott, ahol állítottak helyi listát). Másrészt azért, mert a megyei tanácsosi szavazat áll legközelebb a „politikai” megfontolásokból leadott szavazathoz, hiszen a helyi tanácsok és polgármesterek esetében a személyes faktor sokkal fontosabb.

³⁹ Természetesen tisztában vagyunk vele, hogy aggregált adatok esetében valószínűleg mindkét irányba mutatnak eltérések: vagyis e településeken is minden bizonnyal akadt olyan „ellenzéki” szavazó, aki az RMDSZ-re voksolt az EP választáson, azonban ennél többen voltak azok, akik a megyei lista esetén az RMDSZ-re szavaztak, az EP-n viszont vagy másra, vagy nem szavaztak.

*Az RMDSZ európai parlamenti és megyei tanácsosi eredményei közötti
különbség forrásai*

		<i>RMDSZ_ EP > HUN_MT</i>	<i>RMDSZ_ EP < HUN_MT</i>
A	RMDSZ EP-szavazatok	579 180	
B	RMDSZ megyei tanácsosi szavazatok	506 659	
C	Nem tudott részt venni a helyhatósági választásokon (lakcím szerinti településről való távollét)	9 000	
D	A magyar „ellenzék” (EMSZ, MPE és magyar függetlenek) megyei tanácsosi szavazatai	19 229	16 405
E	Összesített magyar megyei tanácsosi eredmény (B+D)	525 888	–2 824
F	nettó különbség RMDSZ EP - RMDSZ MT (A-B)	72 521	86 223
G	nettó különbség RMDSZ EP – kumulált magyar MT eredmény (A-E), <i>amiből...</i>	53 292	67 834
H	<i>...olyan településeken, ahol nem indultak magyar riválisok.</i>		–13 588
I	<i>...olyan a településeken, ahol indultak magyar riválisok („ellenzéki”) szavazók, akik nem támogatták az RMDSZ-t az EP választáson).</i>		–954
J	<i>RMDSZ EP szavazatok a diaszpórából (külföldről)</i>	2 186	2 186
K	<i>RMDSZ EP-szavazatok olyan megyékből, ahol az RMDSZ nem indított megyei tanácsosi listát, amiből...</i>	40 453	40 453
L	<i>...Erdélyen kívüli megyékből*</i>	36 405	38 787
M	<i>...Erdélyből, amiből...</i>	33 930	45 250
N	<i>... magyarok nélküli településekről</i>	–222	432
O	<i>... kevesebb, mint 5%-ban magyarok lakta településekről</i>	–1 476	4 628
P	<i>...szóránymegyékből (Fehér, Arad, Beszterce, Brassó, Máramaros, Szeben, Temes megyékből)</i>	–2 278	4 748

* kivéve 13 Bákó megyei települést, ahol jelentős magyar/csángómagyar lakosság él.

olyanoktól, akik a megyei listákon más magyar pártot vagy jelöltet támogattak, azt már korábban meg tudtuk biztosan állapítani, hogy a magyar riválisok támogatóinak csupán 5%-a nem támogatta bizonyítottan az RMDSZ EP listáját. Ennek

fényében pedig teljesen plauzibilisnek tűnik, hogy a kis magyar pártok támogatóinak mintegy 85%-a követte a pártvezetők ajánlását, és leszavazott az RMDSZ-re, vagyis a pártok közötti alku eredményesnek bizonyult.

A szavazatmegosztás második alelete olyan helyszínekre vonatkozik, ahol nem volt RMDSZ-es megyei tanácsosi lista. A diaszpórát is ehhez a kategóriához számolhatjuk, mivel a külföldön élők semmilyen megyei tanácsosi listára nem szavazhattak. Azonban a diaszpórából érkezett szavazatok a különbségnek csak nagyon kis részét magyarázzák, mivel az RMDSZ csak 2186 szavazatot kapott külföldről 2024-ben. Azt is meg kell jegyezni, hogy a külföld azon kevés helyszín közé tartozott 2024-ben, ahol az RMDSZ eredménye romlott 2019-hez képest, amikor a megszerzett szavazatok száma 3715 volt.

Az EP- és megyei tanácsosi eredmény közötti különbség legfontosabb forrása az a 24 megye (plusz a főváros), ahol az RMDSZ nem indított megyei tanácsosi listát.⁴⁰ Az ilyen helyekről származó európai parlamenti „szavazattöbblet” 40 453 voksot tett ki. Ebből 1 650 származott az Erdélyhez sorolható Krassó-Szörény megyéből, a fennmaradó 38 787 viszont Erdélyen kívülről jött (L sor).⁴¹ Ez a szám az európai eredmény teljes „többletének” (G sor) közel 60%-át jelenti. Ez azért is igen érdekes, mivel a fővárosban leadott 4 965 szavazat (egy részének) kivételével bátran állíthatjuk e voksokról, hogy nem magyar nemzetiségű vagy anyanyelvű emberektől származnak.

Nincs kielégítő magyarázatunk arra, hogy mi állhat e jelenség mögött. Elméletileg az is lehetséges, hogy egyszerűen egyfajta proteszt- vagy szimpátiaszavazatokról van szó, vagyis, hogy a román választók azért szavaznak az RMDSZ-re, mert kiábrándítónak tartják a kínálatot román oldalon. Ennek azonban ellentmond az, hogy az EP-választásokon általában változatosabb szokott lenni az *establishment* kívüli kínálat, a kis és új pártok, valamint a független jelöltek nagyobb eséllyel indulnak, mint a parlamenti választásokon, tehát a tiltakozni kívánó román választók viszonylag könnyen találhatnának román oldalon is valakit, akire szavazhatnának. Egy másik magyarázat az lehet, hogy ezek a szavazatok más kisebbségekhez tartozó személyektől származnak, hiszen a többi kisebbségi szervezet nem szokott indulni az EP-választáson, mivel az 5 százalékos küszöb elérése reménytelen számukra. Azonban nem mutatható ki olyan földrajzi mintázat a szavazatok megoszlásában, ami ezt a hipotézist támasztaná alá.

Sejtésünk szerint a jelenség sokkal inkább azzal állhat összefüggésben, hogy az RMDSZ-nek milyen mértékben sikerül urnabiztosokat delegálni a szavazókörökbe.

⁴⁰ Ez a kategória nem teljesen fedi Erdélyt, mivel az RMDSZ nem indított megyei tanácsosi listát Krassó-Szörényben, a Kárpátokon túli Gorj-ban és Bákóban viszont igen.

⁴¹ Az „Erdélyen kívüli” területbe nem számoltuk bele azt a 13 Bákó megyei települést, ahol jelentős magyar/csángó lakosság él (akkor soroltunk ide egy települést, amennyiben a magyar/csángó jelenlét kimutatható a 2021-es népszámlálási adatokból, vagy ha az RMDSZ 2024-ben indított helyi tanácsosjelölteket).

Ezek a személyek egyrészt vélhetően maguk is az RMDSZ-re szavaznak (ha már neki köszönhetően kapták meg ezt a fizetett munkát), sőt, lehet, hogy családtagjaik is, másrészt odafigyelhetnek, hogy a jegyzőkönyvben az RMDSZ neve mellé valóban bekerüljön az a néhány szavazat, amit megszerez az ilyen színromán vidékeken.

Sok ezernyi választókörebe urnabiztost delegálni azonban Erdélyen kívül nem egyszerűen teljesíthető feladat – így ahhoz, hogy a toborzás sikeres legyen, vélhetően szükség van a nagy román pártokkal kötött informális alkukra is. Az ilyen megállapodások pedig valószínűleg könnyebben megkötethetők egy EP választáson, mint a parlamentin, ahol a pártok számára sokkal magasabb a tét.

Emlékeztetnünk kell arra is, hogy az RMDSZ már a 2019-es európai parlamenti választáson is igen jelentős számú (28 ezret meghaladó) szavazatot szerzett a Kárpátokon túli megyékben. Ez többszörösét jelenti a Románia Erdélyen kívüli területein élő magyar nemzetiségű vagy anyanyelvű személyek számának.⁴² Hangsúlyoznunk kell, hogy 2019-ben ezekre a szavazatokra nagyjából mind szükség is volt ahhoz, hogy az RMDSZ elérje az 5%-os küszöböt, az erdélyi szavazatok ugyanis nem biztos, hogy elegendőek lettek volna ehhez. Ha figyelembe vesszük, hogy néhány ezer szavazatot minden választáson összegyűjt az RMDSZ a havasalföldi és moldvai megyékből, így nem feltétlenül indokolt a teljes 28 ezernyi voksot „rendkívüli többletként” kezelni, akkor nem jelenthetjük ki teljes bizonyossággal, hogy az RMDSZ kiesett volna az EP-ből, ha nem szavaznak rá korábban sosem látott mértékben az Erdélyen kívüli területeken. Azt viszont minden kétséget kizáróan megállapíthatjuk, hogy a lécs nagyon rezgett 2019-ben az RMDSZ számára.⁴³ Ezért úgy véljük, hogy az RMDSZ egy tudatos stratégiát dolgozhatott ki e szavazatok megszerzése érdekében, és nem egyszerűen arról van szó, hogy sikeres

⁴² A 2021-es népszámlálás eredményei szerint az Erdélyen kívüli megyékben élő magyarok száma a következőképpen fest: Bákó megyében 4561 magyar él, Bukarestben 2168 fő, és az összes többi Kárpátokon túli megyében 2271 fő. Az említett 28 ezer szavazatból közel 25 ezer ebből a „többi” megyéből származott (mivel a bákói magyarok nagy része a történelmi Székelyföldhöz tartozó, magyar többségű Gyimesbükk községben él, e megyét nem is számítottuk bele a 28 ezerbe).

⁴³ Azt az álláspontot, miszerint nem indokolt az összes Kárpátokon túli szavazatot levonni az RMDSZ eredményéből, és hogy az RMDSZ bejutása nem forgott veszélyben, Székely István, az RMDSZ ügyvezető alelnöke képviselte a leghatározottabban. Lásd Cseke Péter: Székely István: 2019-ben az RMDSZ a Kárpátokon túli szavazóbiztosok nélkül is átlépte volna a küszöböt. *Transtex*, 2024. június 20. <https://transtex.ro/kozelet/2024/06/20/szekely-istvan-2019-ben-az-rmdsz-a-karpatokon-tuli-szavazobiztosok-nelkul-is-atlepte-volna-a-kuszo-bot>. (Letöltés ideje: 2025. január 20.). Székelynek valószínűleg igaza van matematikailag. Ez azonban nem változtat érvelésünk lényegén: az Erdélyen kívüli szavazatok 2019-ben létfontosságú tartalékot jelentettek az RMDSZ számára, megszerzésük pedig stratégiai tervezés eredménye lehetett, ami abból fakadt, hogy a pártvezetés tisztában volt vele, hogy a képviselőket veszélybe került.

programalapú kapcsolatokat tudott kiépíteni olyan szavazókkal, akiknek semmi közük sincs a magyar közösséghez vagy kultúrához.⁴⁴

Ezzel szemben 2024-ben az RMDSZ az Erdélyen kívüli szavazatok nélkül is simán átlépte volna a küszöböt. Ettől függetlenül, az öt évvel korábbi tapasztalatok és a tanulmány elején részletezett politikai kontextusra vonatkozó helyzetfelmérés következtében ennek a támogatási forrásnak a maximalizálása valószínűleg fontos helyet foglalt el az RMDSZ választási stratégiájában 2024-ben is, és ennek eredményeként az ilyen típusú szavazatok száma mintegy 20 százalékkal nőtt 2019-hez képest. A legnagyobb növekedést Dolj, Prahova, Gorj és Suceava megyékben tapasztalhattuk. Az Erdélyen kívüli 25 megyéből csak hétben maradt 1000 alatt az RMDSZ által megszerzett szavazatok száma 2024-ben (2019-ben 11-ben), és hat olyan megye volt, ahol kissé csökkent az RMDSZ-szavazatok száma az öt évvel korábbihoz képest (Buzău, Călărași, Dâmbovița, Iași, Neamț, Tulcea), kettőben pedig gyakorlatilag stagnált (Konstanca, Galați).

VI. Következtetések

Az RMDSZ kimagasló eredményt ért el a 2024. júniusi európai parlamenti és helyhatósági választásokon, az elmúlt két évtizedben nem látott számú szavazatot szerezve. Ez annál is inkább figyelemre méltó, mert olyan kontextusban történt, amely könnyen átfordulhatott volna akár egy válságba is (például ha a nagy román pártok egy olyan választási naptárt erőltetnek át, amely kedvezőtlenebb lett volna az RMDSZ számára, vagy ha a román közélet főbb szereplői ellenségesebben reagáltak volna az RMDSZ politikai diskurzusára vagy a Fidesszel szorosabbra fűzött viszonyára).

A siker tehát vitathatatlan. Az ára azonban az volt, hogy az RMDSZ a stratégia és a diskurzus terén is jelentősen elmozdult egy olyan irányba, amely véleményünk szerint jelentős kockázatokat hordozhat a jövőre nézve. Miután az RMDSZ és a Fidesz vezetése közötti viszony két évtizeden keresztül viszonylag hűvös volt, a 2010-es évek közepén bekövetkezett a kibékülés, a 2018-as magyarországi

⁴⁴ Bár az óromániai területeken élhetnek olyan „rejtőzködő” magyarok is, akik még a népszámláláskor sem vallják magukat magyarnak, nagyon kicsi a valószínűsége annak, hogy e szavazatok ilyen személyektől származnának, hiszen ha ez lenne a helyzet, akkor ez a jelenség nem csupán az EP választásokon lenne megfigyelhető. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a 2014-es elnökválasztáson is a megszokottnál több, majdnem 23 ezer Kárpátokon túli szavazatot szerzett az RMDSZ jelöltje, Kelemen Hunor. Nem tudjuk, hogy mi ennek a magyarázata, ahogyan annak sem, hogy a következő két államfőválasztáson miért nem sikerült ezt megismételni. Mindenesetre az államfőválasztás sokkal perszonalizáltabb, mint egy EP-választás, így plauzibilisebb, hogy ez esetben valódi szimpátiaszavazatokkal állhattunk szemben, azonban az is lehetséges, hogy ez volt az első alkalom, amikor az RMDSZ tesztelte, hogy hány Kárpátokon túli szavazatot tud potenciálisan szerezni a hipotézisünkben vázolt módszerrel.

választások óta pedig az RMDSZ a magyar kormánypártok elkötelezett szövetségese lett. Bár az RMDSZ vezetői gyakran állítják ennek ellenkezőjét, a megbékélés ideológiai és politikai diskurzusbeli „korrekciókkal” is járt, az RMDSZ egyre inkább elkezdett elcsúszni egyfajta jobboldali populizmus felé, követve a Fidesz pályáját. Igaz ugyan, hogy míg a Fidesz néha valódi szélsőjobboldali pártként viselkedik, az RMDSZ még nem jutott el eddig. A 2024 nyári választási kampányban azonban újdonságként jelentek meg bizonyos Fidesztől „kölcsonzótt” diszkurzív elemek, nevezetesen az, hogy a korábban is megszokott erős identitáspolitikai töltet még hangsúlyosabbá vált, és – ami korábban nem számított egyértelműnek – kiemelt szerepet kaptak a különféle ellenségek, vagyis olyan negatív (vagy annak feltüntetett) szereplők lettek a kampány középpontjába állítva, amelyektől az RMDSZ – a Fidesz segítségével – majd „megvédi” a közösséget. Ez pontosan az a recept, amelyet Orbán Viktor lassan másfél évtizede sikeresen követ, bár a konkrét ellenség időközben sokszor változott (bár szinte senki sem került le végérvényesen a listáról, csak esetleg némileg háttérbe szorult): a bevándorlók, az LBMTQ közösség, Soros György, az EU vezetői (pl. Jean-Claude Juncker vagy Ursula von der Leyen), és így tovább. Az RMDSZ 2024 nyarán a tökéletes madárijesztőt az AUR román szélsőjobboldali pártban találta meg, kommunikációja a magyar közösség áldozattá válásának narratívájára és a „magyarellenesség” elleni védekezésre volt kihegyezve. Bizonyos kampányanyagokban (különösen néhány videóban) azonban eléggé elmosódtak a határok az AUR szimpatizánsai és a hétköznapi románok között, és azt is fontos megjegyezni, hogy ebben a periódusban az AUR nem a magyarellenesség érzelmeket állította választási kampánya középpontjába (bár, ahogyan megjegyeztük, ebben közrejátszott az is, hogy ezidőtájt éppen Orbán Viktorral próbáltak barátkozni – sikertelenül). Ha az AUR mégis „rendesen” elővette volna a magyarellenességet, akkor véleményünk szerint az etnikumközi kapcsolatok jóval nagyobb nyomásnak lettek volna kitéve, és az RMDSZ retorikája ugyan hitelesebbé, de egyben sokkal kockázatosabbá is válhatott volna.

Bár egyértelműen nem bizonyítható, hogy az RMDSZ kiemelkedő eredménye közvetlenül és kizárólag az újfajta, Fidesz-recept szerint felépített kampánydiskurzusnak volt köszönhető, nehéz másképp értelmezni a 2024 nyarán lezajlott választásokat, mint hogy az identitáskampány soha nem látott fordulatszámra pörgetése és egyértelmű ellenségek felmutatásával történő felturbóztatása igen hatékony volt a magyar választóközönség mobilizálásában, sőt, arra is alkalmasnak bizonyult, hogy felrázza a közösség inaktívabb, vagy akár az RMDSZ-től eltávolodott szegmenseit is. Ebből kifolyólag várható volt, hogy a jövőben is fennáll majd a csábítás, hogy a kampányok hangvétele hasonló legyen.

VII. Epilógus

A tanulmányunkban tárgyalt választások óta eltelt időszak – finoman fogalmazva is rendhagyó – eseményei külön tanulmányt igényelnének, részletesen nem áll módunkban ezekkel foglalkozni. Nem zárhatjuk le azonban szövegünket anélkül, hogy reflektálnánk néhány fontosabb fejleményre, illetve az RMDSZ itt bemutatott kampánystratégiájának potenciális jövőbeli implikációira.

Kezdetben úgy tűnt, hogy a 2024. novemberi-decemberi szuper-választási hónapra⁴⁵ az RMDSZ egy teljesen más stratégiával készül. A kampány egyrészt „vagány”, „belevaló” államfőjelöltként igyekezett megjeleníteni Kelemen Hunort, aki motorral járta Erdélyt, másrészt egy erős neoliberális tendenciákat tükröző államelenes üzenetre épített (az állam élősködik az állampolgáron, miközben majd’ semmit sem nyújt cserébe). Bár utóbbit problémásnak tekintjük, mivel egy neoliberális gazdaság- és társadalompolitika egyre kevésbé van összhangban az erdélyi magyarok romló társadalmi rétegződési helyzetével,⁴⁶ a kampány felütése legalább abból a szempontból megnyugtatónak tűnt, hogy az RMDSZ nem fogja ismét előhúzni az európai parlamenti választáson alkalmazott, ellenségképekre építő technikákat.

Azonban bármilyen stratégiát felülírhatnak előre nem látott, „fekete hattyú” jellegű események. És pontosan ez következett be Romániában 2024. november 24-én, amikor az elnökválasztás első fordulóját hatalmas meglepetésre a szélsőjobboldali, vaskárdista szimpátiáit véka alá nem rejtő Călin Georgescu nyerte. Az RMDSZ azonnal hangnemet váltott, a választás másnapján már előkerültek a nyárról jól ismert kampányanyagok, azzal a különbséggel, hogy George Simion AUR- és Diana Șoșoacă S.O.S.-elnökök mellé felkerült a plakátokra Georgescu is. A Georgescu-sokk után alig egy héttel, a nyárral szinte tizedesnyi pontossággal megegyező – tehát magas – részvétel mellett megrendezett parlamenti választáson az RMDSZ ismét nagyon jól szerepelt, a Képviselőház esetében mintegy hatezer, a Szenátus vonatkozásában pedig szinte 12 ezer szavazattal tovább javította szavazatszámát a júniusban elérthez képest.

Az államfőválasztás első fordulóját az alkotmánybíróság külföldi befolyásolásra hivatkozva érvénytelenítette, Georgescut pedig eltiltották az indulástól a 2025 májusában megismételt választáson. A szélsőséges guru „szellemiségét” George

⁴⁵ Három egymást követő hétvégén is szavazás zajlott Romániában, az elnökválasztás első fordulójára november 28-án került sor, egy hétre rá rendezték meg a parlamenti választásokat, december elsején, az elnökválasztás második fordulójára pedig december 8-án lett volna esedékes – ám azt végül a Georgescu kampánya körüli vélelmezett törvénysértésekre hivatkozva lefűjték, az első fordulót pedig érvénytelenítették. A megismételt elnökválasztást 2025. május 4-ére, illetve 19-ére tűzték ki.

⁴⁶ Erről lásd Kiss Tamás: *A Changing System of Ethnic Stratification: The Social Positions of Transylvanian Hungarians*. In: Kiss Tamás – Székely, Istvan Gergő – Toró, Tibor – Bárdi, Nándor – Horváth, István (eds.): *Unequal Accommodation of Minority Rights: Hungarians in Transylvania*, Cham: Palgrave Macmillan, 2018, 419–458.

Simion AUR-elnök próbálta meg továbbvinni, aki fölényesen (41 százalékkal) meg is nyerte az első fordulót. Az RMDSZ az első fordulóban a PSD-vel és PNL-vel közösen Crin Antonescu volt PNL-elnököt támogatta, üzenetének lényege pedig az volt, hogy „kizárólag” ő győzheti le a második fordulóban a magyarellenenes Simiont. Antonescu azonban nem jutott be a második fordulóba, helyette Nicușor Dan független jelöltre, Bukarest főpolgármesterére hárult a szélsőjobb megállításának feladata. Az RMDSZ természetesen egyből beállt Dan mögé, és igyekezett feledtetni azt, hogy korábban „csakis” Antonescu-t tekintette esélyesnek. Dan végül hatalmasat fordított, és megnyerte a választást. Ezzel az ország elkerülte a legrosszabb forgatókönyvet, Kelemen Hunor pedig büszkén jelenthette be, hogy 630 ezer magyar szavazott Danra.⁴⁷ Ezt a számot egyébként plauzibilisnek tartjuk, és nagyon közel áll ahhoz, amit e tanulmányban is becsültünk az erdélyi magyar szavazóbázis jelenlegi maximális mozgósíthatósági határaként.

Kétségtelen tehát, hogy az RMDSZ kampánystratégiája a parlamenti választáson és a megismételt elnökválasztáson is ismét bevált. A Szövetség minimálisan még erősödött is a parlamentben, és ezáltal fontos szerepet vállalhatott abban, hogy a román politikai *establishment* pártjai kormányt tudjanak alakítani 2024 végén, Dan – magyar szavazatokkal is elért – győzelmének köszönhetően pedig az elnökválasztás után is EU-barát koalíció fogja kormányozni az országot, amelynek továbbra is tagja marad az RMDSZ.

Az eseményeket tehát akár úgy is lehetne értelmezni, hogy az RMDSZ-nek szerencséje volt, mivel készen állt egy alternatív kampánystratégia, amelyhez vissza lehetett nyúlni az előállt *vis maior* helyzetekben. És ebben a logikában akár úgy tűnhet, hogy a cél mintegy szentesíti az eszközt, vagyis a megkérdőjelezhető kampánystílus végső soron hozzájárult a pozitív végkifejlethez, vagyis a szélsőjobbos veszély – legalábbis pillanatnyi – kikerüléséhez.

Bár magunk is megkönnyebbültünk, hogy nem Călin Georgescu vagy George Simion lett Románia államfője, úgy gondoljuk, hogy ez az érvelés nem állja meg teljesen a helyét, mivel az RMDSZ 2024 nyári kampányában még egyértelműen instrumentálisan nyúlt a magyarellenesség toposzához. A valós veszély véleményünk szerint ekkor (még) egyáltalán nem volt annyira jelentős, sőt, Georgescu berobbanását sem látta előre abszolút senki (sem a politikusok, sem az elemzők közül), még néhány nappal az érvénytelenített első forduló előtt sem. Később a helyzet valóban nagyon veszélyessé vált, és ezek a fejlemények mintegy arra predesztinálták az RMDSZ-t, hogy ismét a jól bevált kampányreceptet alkalmazza. De a stratégia első – nyári – alkalmazását problematikusnak tartjuk, és fenntartásaink vannak azzal kapcsolatban is, hogy meddig lehet ezt a fajta stratégiát folytatni.

⁴⁷ Kelemen Hunor: az erdélyi magyarok büszkék lehetnek a közösségi összefogásra. *Krónika*, 2025. május 19. <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/kelemen-hunor-az-erdelyi-magyarok-buszkek-lehetnek-a-kozossegi-osszefogásra> (Letöltés ideje: 2025 június 5.)

Egyrészt azért kérdés ez, mert a 2024-es kampányokban látott, ellenségképzésre épülő diskurzusok túlpörgetése negatívan befolyásolhatja a magyar politikai cselekvőképességet. Az EU elleni hangulatkeltésnek a rövidtávú szavazatszerzésen túl semmi hasznát nem látjuk, a magyarellenesség túlzott mantrázása pedig kontra-produktív lehet a román pártokkal való viszony szempontjából, és extrém esetben akár a „magyar kérdés” romániai szekuritizációját is maga után vonhatja. A szélsőjobb megerősödésével ugyanis nem zárható ki az sem, hogy a román pártok „toleranciaküszöbje” csökkenhet, és a magyar kártya kijátszásában vélhetik felfedezni annak kulcsát, hogy visszahódítsanak szavazókat a nacionalista szélsőjobbtól.

De van ennél aggasztóbb vetülete is a dolognak. Szövegünk első változatában ezt úgy fogalmaztuk meg, hogy meddig folytathatja az RMDSZ a Fidesz stílusához és elvárásaihoz való alkalmazkodást anélkül, hogy bizonyos témákban közös platformra kerüljön a román szélsőjobbal? Aztán a 2025-ös választás két fordulója közötti események erre a kérdésre megadták a választ, legalábbis rövid távra. Orbán Viktor ugyanis a két forduló között – sokak meglepetésére – George Simion mellett foglalt állást. Véleményünk szerint Orbán elsiette ezt a kiállást, mivel az adott helyzetben az RMDSZ ebben semmiképp sem lehetett partner, hanem épp ellenkezőleg, arra kényszerült, hogy szembemenjen a Fidesszel és ezáltal – legalábbis rövid távon – eltávolodjon attól a lehetőségtől, hogy fideszes készítményre sodródjon közelebb a román szélsőjobbhoz. Természetesen ahhoz, hogy az RMDSZ vezetői ne kényszerüljenek rá mégis felkészülni lelkileg a közeledésre, kellett az is, hogy Simion elveszítse a választást.

A Fidesz álláspontja azonban szilárdnak tűnik. Az RMDSZ-nek a kampány hevében is csupán egy olyan nyilatkozatot sikerült elérnie a magyar kormányfőtől, miszerint az RMDSZ álláspontját tekinti mérvadónak a választás kapcsán, azonban korábbi kijelentéseit Orbán se nem vonta vissza, se nem árnyalta. Sőt, a Fidesz az ellen sem tiltakozott, hogy Simion Orbán fotójával díszített, magyar nyelvű szórólapokkal árasztotta el Erdélyt.

Az RMDSZ-nek tehát az akut problémát sikerült kezelnie (Orbán üzenete ellenére az erdélyi magyarok elsőprő többsége Danra szavazott), azonban hosszabb távon a Fidesz fordulata nagyon komoly kihívás elé állítja. Bár tanulmányunk egyik fő gondolata az, hogy semmiképp sem lenne kíváncsi, ha az RMDSZ beleragadna a magyarellenos veszély hangoztatására felépített diskurzusba (ami azért lehet kecsesítő, mert garantáltan működik), Orbán megnyilvánulása hirtelen megváltoztatta a helyzetet. Az RMDSZ nem csak morális, hanem elektorális megfontolások miatt sem követheti a Fideszt azon az úton, amelyen utóbbi elindult a Simion melletti kiállással. Most már azért sem engedheti el egykönnyen a magyarellenesség toposzát, mert egyrészt az közben tényleg valóssá vált, másrészt pedig, ha mégis megpróbálná elengedni, akkor gyakorlatilag ugyanarra az útra lépne, amelyre a Fidesz próbálna (maga után) rántani.

Véleményünk szerint ahhoz, hogy ebből a csapdahelyzetből kiszabaduljon, az RMDSZ-nek mindenképp újra kell értékelnie a Fideszhez való viszonyát, és ennek részeként azt is, hogy milyen üzenetekre építi kampányait a jövőben (de természetesen a kérdés nem redukálható erre, sőt, ez valójában csak egy másodlagos aspektusa a tágabb politikai stratégiának). Az egyetlen tényező, amely jelenleg kedvez az RMDSZ-nek az, hogy normális körülmények között 2028-ig nem lesznek választások Romániában, így van körülbelül három éve egy új politikai és kommunikációs stratégia felépítésére.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Billig, Michael: *Banal Nationalism*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage, 1995.
- Dragoman, Dragos – Zamfira, Andreea: 2016 Romanian Regional Elections Report. *Regional and Federal Studies* 28(3): 2018. 395–408. <https://doi.org/10.1080/13597566.2018.1450245>
- Gera, Marton: “Here, the Hungarian People Will Decide How to Raise Our Children”: Populist Rhetoric and Social Categorization in Viktor Orbán’s anti-LGBTQ Campaign in Hungary. *New Perspectives* 31(2): 2023. 104–129.
- Horowitz, Donald: *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley, CA: University of California Press, 1985
- Kiss, Tamás: A Changing System of Ethnic Stratification: The Social Positions of Transylvanian Hungarians. In: Kiss, Tamás – Székely, István Gergő – Toró, Tibor – Bárdi, Nándor – Horváth, István (eds.): *Unequal Accommodation of Minority Rights: Hungarians in Transylvania*, Cham: Palgrave Macmillan, 2018. 419–458.
- Kiss Tamás: Beyond the Ethnic Vote. Shifting Determinants of the Electoral Behavior of Transylvanian Hungarians. *Problems of Post-Communism* 66 (2): 2019. 133–149.
- Kiss Tamás: Minority Political Agency and Orbán’s Mono-pyramidal Rule: A Comparative Analysis of Effects of Hungarian Kin-state Policies in Romania and Ukraine after 2010. , Bucharest: New Europe College Yearbook – Ștefan Odobleja Program, 2021–2022.
- Kiss Tamás – Escobedo, Luis: *Epistemic Injustice in Romania’s Immigration Debate: The Weaponization of Collective Memory through Film Representation*. Manuscript, 2024.
- Kiss, Tamás – Barna, Gergő – Székely, István Gergő: Factors Affecting Turnout among Ethnic Minority Voters: The Case of Hungarians in Transylvania. *Intersections - East European Journal of Society and Politics*, 3(4): 2017. 87–119. <https://doi.org/10.17356/ieejsp.v3i4.392>
- Kiss, Tamás – Toró Tibor – Székely István Gergő: Unequal Accommodation: An Institutional Analysis of Ethnic Claim-Making and Bargaining. In: Kiss

- Tamás – Székely István Gergő – Toró Tibor – Bárdi Nándor – Horváth István (szerk.), *Unequal Accommodation of Minority Rights. Magyarok Erdélyben*. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. 71–166.
- Reif, Karlheinz – Schmitt, Hermann: Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the Analysis Of European Election Results. *European Journal of Political Research*, 8 (1), 1980. 3–44. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>
- Székely István Gergő: *Dynamics of Party Politics, Electoral Competition and Cooperation within the Hungarian Minorities of Romania, Serbia and Slovakia*. PhD Dissertation. Budapest: Central European University, 2014.
- Székely István Gergő: The 2020 County Elections in Romania: More Nationalization, Less Regionalization. *Regional & Federal Studies*, 33(4): 2022. 555–567. <https://doi.org/10.1080/13597566.2022.2152441>